
تحلیل محتوای دعای ندبه در زمینه عناصر فرهنگی تمدن مهدوی

عذرا غفاری

^۱ کارشناس ارشد روانشناسی تربیتی دانشگاه کاشان (نویسنده مسئول)

چکیده

هدف از پژوهش حاضر تحلیل دعای ندبه در زمینه عناصر فرهنگی تمدن مهدوی می باشد. در رابطه با امام عصر (عج) ادعیه زیادی وجود دارد که دارای مفاهیم ارزنده می باشند. روش این تحقیق توصیفی- تحلیلی است، بر این اساس دعای ندبه که جامع ادعیه موجود و مرتبطتر با موضوع بود به صورت هدفمند انتخاب شد. به منظور گردآوری داده ها از فرم های فیش برداری استفاده شد و با تأمل و تدبیر در تمام عبارات دعای ندبه و با توجه به معنا و مفهوم هریک از آموزه های که در آیات قرآن کریم و روایات ائمه اطهار ذکر شده است به استخراج داده ها پرداخته شد. داده های بدست آمده در یک جدول دو بعدی شامل عناصر فرهنگی (محورها) و آموزه ها به تفکیک فراوانی و درصد استخراج شد. بر اساس نتایج تحقیق؛ محور اندیشه ای و باور با ۵۴/۵ درصد بالاترین جایگاه در بین سایر محورها را داشت و یاد امام عصر با ۴۲/۰۲ درصد بالاترین جایگاه را در محور اندیشه ای و باور دارد. لذا زمینه سازی نیازمند به تربیت افراد شایسته است و دعای ندبه کامل ترین و جامع ترین دعا با محتوای آموزنده است. بنابراین پیشنهاد می شود هر فرد مومن و منتظر با سرمشق قراردادن آموزه های دعای ندبه در زندگی خود در جهت زمینه سازی ظهور امام (عج) و ترویج فرهنگ مهدویت گام بردارد.

کلید واژه:

تحلیل محتوا، دعا، دعای ندبه، عناصر فرهنگی، تمدن مهدوی

مقدمه

آموزه های تمدنی و فرهنگی در ادعیه شامل سه حیطه مهم اندیشه ای و باور، سیر و سلوک، اخلاق و آداب فردی و اجتماعی می شود. با دقت در زندگی ائمه معصومین (ع) پی می بریم که ایشان برای پرورش روح آدمیان و آگاهی بخشیدن به طبقات مختلف جامعه بشریت و هدایت و رهبری آنان، از روش های گوناگون سود برده اند. از جمله روش های بسیار مهم و اثر گذار، دعا و هم سخنی با خداوند و درخواست کردن از خدا می باشد. دعا راهی برای تعلیم و تربیت، بیان حقایق و معارف بلند الهی و گسترش تعلیم متعالی انسان است (رضایی، ۱۳۸۹). زبان دعا از عناصری است که بین همه انسانها مشترک بوده و تاریخ به وجود آمدن آن به هبوط حضرت آدم بر می گردد. خداوند مهربان به آدم آموخت با چه کلماتی احساس درونی خود را به زبان آورد و به سوی خدای خویش باز گردد "فَتَلَقَىٰ آدَمُ مِن رَّبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ" در تاریخ زندگی انبیای دیگر نیز چنین نیایشها و طلب آموزش از خدای مهربان به چشم می خورد. در همه ادیان، دعا حرکت دهنده انسانها در همه ابعاد تربیتی و فرهنگی بوده است و آنچه در ادعیه مأثوره علی الخصوص ادعیه مربوط به امام عصر (عج) دیده می شود آن است که لایه نخست این ادعیه همان احساس نیاز و رابطه عمیق با خداوند است اما در لایه بعدی انسانها را به سوی تزکیه، توحید و اخلاق عالی انسانی و ظلم ستیزی و عرفان والا، و خلاصه به سمت انسان پروری و ساختن فرهنگ و تمدن سوق می دهد. این ویژگی بسیار مهم مکتب تشیع است که چنین گوهر گرانبهایی را در خود جای داده است و این چراغ پر نور هدایت را در مسیر رشد و تعالی همراه دارد (نوری و عاشوری، ۱۳۹۰). با توجه به نقش اصلی عامل انسانی در تغییرات فرهنگی (مطهری، ۱۳۷۹؛ ج ۲: ۱۶۱) توجه به مولفه های فرهنگی و اهتمام به رشد، توسعه و ارتقای شخصیت انسانها و پرورش کمالات انسانی مهم ترین رکن زمینه سازی و تغییر جامعه به سمت آمادگی برای نوسازی است. برای تغییر و نوسازی باید انسانها آموزش ببینند و مهبیای پذیرش تحول و نوسازی باشند (روکس برو، ۱۳۷۰: ۵۳).

تمدن اسلامی به لحاظ پیشینه با چهارده قرن حیات ریشه دارترین تمدنهای انسانی به شمار می آید و از جهت دامنه گسترش آن، باید این تمدن را از گسترده ترین تمدن ها به حساب آورد آنچه امروزه به عنوان تمدن اسلامی می شناسیم در واقع فرآیند و محصول چهارده قرن حضور مستمر و فعال «اسلام» در عرصه زندگی فردی و اجتماعی و فرهنگی مسلمانان می باشد (نوری و عاشوری، ۱۳۹۰).

فرهنگ مهدویت در پیش گیری بنیادی از تهاجم فرهنگی نقش اساسی دارد و کمبودها را جبران می کند و موانع را برمی دارد و سکوی پرواز به جهانی آزاد و بهتر است. این فرهنگ انسان و جامعه را برای تحقق جامعه مهدوی آماده می سازد و فرهنگ اصلاح خود و جامعه، آمادگی برای ایثار و تسلیم فرمان مولای خود شدن است؛ فرهنگ اندیشه، طرح و عمل، تزکیه، عشق، حرکت، جهاد و شهادت به شمار می آید (حصاری، ۱۳۸۱: ۵۷-۵۵). فرهنگ و تمدن اصیل مهدویت به تقدیر الهی و همّت عالمان وارسته در طول تاریخ حفظ و از نسلی به نسل دیگر منتقل شده است و در تفکر شیعی نیز فرهنگ مهدوی جایگاه ارزشمند و بنیادینی یافته و هویت بخش تفکر شیعی شده است (رهنمائی، ۱۳۸۶: ۶۰). نمود تمدن و فرهنگ مهدوی در یک جامعه را می توان امید فرج در آن جامعه دانست. جامعه ای که فرهنگ مهدوی را برگزیده است، هرگز دچار یأس و ناامیدی نمی شود. در بحرانی ترین شرایط همواره امیدی وجود دارد که مشکلات و بحرانها پشت سر گذاشته شود و عصر طلایی فرا رسد. ذکر این نکته نیز ضروری است که مهدویت حاوی عاملی به نام «انتظار» است که این فرهنگ را در قیاس با سایر فرهنگهای دوره معاصر، منحصر به فرد جلوه گر می نماید (کارگر، ۱۳۶۸: ۸۹). یکی از شیوه های تعلیم و تربیت فردی و اجتماعی مسلمانان بیان مفاهیم آموزشی و فرهنگی در بطن ادعیه است. از دیدگاه علمی دعا یکی از مهم ترین

۱. آدم از پروردگارش کلمه ای چند فراگرفت پس خدا توبه او را پذیرفت، زیرا توبه پذیر و مهربان است (بقره: ۳۷)

راهکارها برای حل مشکلات و برطرف کردن بحران‌های روحی، جسمی و فرهنگی انسان‌ها است و بر این اساس دعا تاثیر به سزایی در ایجاد حرکت در جامعه و تلاش برای رسیدن به نقطه بهتر از لحاظ مادی و معنوی دارد (نوری و عاشوری، ۱۳۹۰). با توجه به نکات بیان شده اهمیت دعا در سازندگی و تربیت فرد و جامعه روشن است. استخراج عناصر فرهنگی و آموزه‌های مرتبط با آن در دعای ندبه و تحلیل و تعیین جایگاه این آموزه‌ها مسئله‌ای است که این تحقیق به دنبال شناخت آن می‌باشد. از آنجایی که انسان موجودی اجتماعی است که در بستر فرهنگ رشد و زندگی می‌کند، بنابراین جهت ایجاد فرهنگ زمینه‌ساز نیازمند یک برنامه تعلیم و تربیت فرهنگی است که او را در جهت نیل به این هدف والا سوق دهد.

روش

روش پژوهش حاضر، توصیفی-تحلیلی است، بر این اساس متن دعای ندبه بررسی و تحلیل گردید و آموزه‌های فرهنگی آن استخراج شد. جامعه این پژوهش، شامل کلیه متون ادعیه مرتبط با انتظار ظهور می‌باشد که از میان ادعیه موجود دعای ندبه که ارتباط بیشتری با هدف پژوهش داشته، به عنوان نمونه انتخاب شد. به منظور گردآوری داده‌ها از فرم‌های فیش‌برداری استفاده شد. داده‌ها بر اساس عناصر فرهنگی استخراج گردیده است. لازم به ذکر است عنصر فرهنگ شامل ۳ محور؛ ارزشهای فردی، خردورزی و اندیشه‌ای و باور می‌باشد و هرکدام از محورها شامل آموزه‌هایی است که در ادامه‌ی این مبحث هرکدام از آموزه‌های مختصراً ذکر و توضیح داده خواهند شد. شیوه تحلیل متن دعا با توجه به کاربرد دعای موجود در مجموعه‌ی آیات و روایات استخراج گردید.

مفاهیم اصلی

دعا

دعا یکی از مفاهیم مهم دینی، و از جمله کنش‌های قلبی و قالبی انسان موحد برای رفع نیازها، خروج از نقص‌ها و اوج‌گیری به سوی کمال است (سجادی‌پور، دکامی، عروقی موفق و ایزدی، ۱۴۰۱). دعا به معنای خواندن، درخواست انجام کار و حاجت خواستن است (حسینی واسطی ۱۴۱۴؛ ج ۱۹: ۴۰۵-۴۰۹). همچنین در اصطلاح، ارتباطی آگاهانه و خاضعانه با خداوند است که بانوعی از تمجید، سپاس یا درخواست همراه است (موسوی نسب، ۱۳۹۱: ۲۶-۵). حقیقت دعا، ارتباط با منشا هستی و پیوند انسان با خدای یکتاست که موجب پرواز روح به سوی حکومت و فضای معطر معنوی و عرفانی می‌شود (موسوی نسب ۱۳۹۳؛ ج ۲: ۵۵). دعا و عرض نیاز به درگاه الهی است که از فضل بی‌انتهایش به نوید "ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ" درهای سعادت را به روی هر که او را بخواند می‌گشاید.

دعای ندبه

دعاها و زیارت‌های به ساحت مقدس امام زمان (عج) بخش مهمی از فرهنگ شیعه را به خود اختصاص داده است این گستردگی نشانی جز این ندارد که آن حضرت، خاتم اوصیا و امیر امتهاست و با امامتی که تاکنون دوازده قرن از آن می‌گذرد، نمونه‌ای در انبیا و امامان گذشته است.

یکی از دعاهای مربوط به حضرت مهدی (عج) دعای ندبه است این دعا از صدر اسلام مورد توجه مومنین بود و در طول تاریخ منتظران آتش درون خود را با خنکای این دعا به آرامش می بخشند این دعا از جمله دعاهای بسیار مشهور است که چهار عید، جمعه ها، عید فطر، عید قربان و عید غدیر خوانده می شود.^۱

دعای ندبه از دعاهای مشهور با موضوع استغاثه از آخرین منجی عالم بشریت است که در این دعا مباحثی دیگر مانند «حمد و صلوات»، «ثنای بر قضا»، «تاریخ از آغاز تا تکامل» نیز بیان شده است (رضایی، پورمحمدی، ابراهیمی و جهانگیری مقدم، ۱۴۰۱).

«ندبه» به معنای فراخوانی و نیز گریه و ناله است و این دعای شریف مشتمل بر استغاثه و استمداد از حضرت مهدی (عج) و تأسف بر غیبت و گریه از فراق آن بزرگوار است از اینرو به این نام شهرت یافته است. می توان گفت دعای ندبه فقط برای گریه و زاری نیست بلکه فریاد بلندی بر علیه فاجران بشریت است، نشانه تویی و تبری است، احتراز از دین ناشناسان و اعتراض به دین فروشان و احترام به پاسداران حریم ولایت است. دعای ندبه اعلام حضور در صحنه و آماده پیکار با دین ستیزان است. دعای ندبه مقدمه برای فراهم ساختن زمینه برای ظهور دوباره مولاست و این زمینه سازی با قیام علیه منافقین و مشرکین و ملحدین محقق می گردد و این قیام بر علیه دشمنان اسلام به امر به معروف و نهی از منکر دوستان مسلمان احتیاج دارد چرا که تا ما صالح نشویم نمی توانیم بر ملحدان بشوریم. بنابر فرمایش پیامبر اکرم (ص): «الْدُّعَا سِلَاحُ الْمُؤْمِنِ»، پس هر فرد مومن باید مسلح باشد و سلاح دعا از موثرترین جنگ افزارها است.

تمدن مهدویت

تمدن به معنای پذیرش شهرنشینی، پذیرش نظم و قانون و سایر شئون اجتماعی و همکاری افراد اجتماع با یکدیگر است. برای شکل گیری یک تمدن، عناصر متعددی تاثیرگذار است که عبارت از علم، نظم، امنیت، تعاون، همکاری و ... (لغتنامه دهخدا) که در دین اسلام و قرآن و روایات تاکید فراوان به عناصر تمدن ساز شده است. واژه تمدن به ظاهر صورت عربی دارد بروزن تَفَعَّلَ، اما این واژه معنایی که در فارسی کسب کرده است در عربی ندارد تمدن برابر civilization به کار رفته که ریشه اصلی آن در زبان لاتین civis و civitates است به معنای شهر civilization به معنای زندگی استقرار یافته در واحد اجتماعی بزرگتر (شهر) در برابر واحدهای اجتماعی کوچکتر است. به عبارت دیگر، واژه ی تمدن و مدنیت در زبان فارسی و برابر آن در عربی حَضَارَت می باشد، به معنای زیستن در شهر یا زندگی شهرنشینانه است که در واحد اجتماعی بزرگتری یکجانشین شده اند (آذرنگ، ۱۳۹۰: ۱۵).

از ویژگی های تمدن این است که گاه با واژه ی فرهنگ یکی دانسته می شود و معنایی شبیه هم دارند. تمدن عبارت از مجموعه اندوخته ها و ساخته های مادی و معنوی در طول تاریخ. و فرهنگ نیز مجموعه ای از ساخته و اندوخته های مادی و معنوی یک قوم یا نژاد و ملیت خاص درازنای تاریخ است. تمدن منسوب به بشر است و فرهنگ نیز مختص به یک قوم؛ البته گاه فرهنگ نیز جنبه بشری و جهانی می یابد (اسلامی فرد، ۱۳۹۰: ۱۹).

تمدن اسلامی، نام تمدنی است که حدوداً ۵ قرن از سده ۲ق، تا سده ۷ق عمر کرد. این تمدن در سرزمین هایی زاده شد، رشد کرده و به شکوفایی رسید که طوایف عرب گراییده به اسلام فتح کردند، بر آنها مسلط شدند، و دین جدید خود را در آن رواج دادند (آذرنگ، ۱۳۹۰: ۱۹۲). زمانی که سخن از تمدن اسلامی می شود، منظور سخن از اهمیت تمدنی بوده که در برهه ای از زمان موجی عظیمی از تمدن و فرهنگ به وسیله ملتی گمنام در جهان پدید آمد که بیشتر سرزمین های آباد آن

علامه مجلسی؛ زادالمعاد، ۱۴۲۳ق: ۳۹۱، به نقل از امام صادق (ع)^۱

روز را تحت نفوذ خود می گیرد و چندان اثری از خود به جای گذاشته که تاثیر و عظمت آن را در فلسفه، تاریخ، طب و حکمت و غیره باقی مانده است (قربانی، ۱۳۷۶: ۱۹).

به نظر هانتینگتون تمدن ترکیبی از زبان و فرهنگ با محوریت دین است که آن دین، معمولاً تغییر نمی کند. (هانتینگتون، ترجمه، ضیایی، بی تا: ۱). ایجاد زمینه فکری برای گسترش نهضت علمی با تاکید بر تجربی اندیشیدن و توجه دادن انسان به نظام طبیعی و اسرار آن (زرین کوب، ۱۳۶۲: ۳۲).

در دنیایی که در آن، حکام و سیاستمداران، در پی اجرای دستورها و فرمان های الهی نیستند، بلکه می خواهند هر چه بیش تر به مطامع مادی خویش دست یابند، اندیشه ای که می تواند به معنای واقعی کلمه «منجی» و نجات بخش بشریت از آلام بی خدایی و افسردگی باشد، همانا اندیشه ای مترقی «مهدویت» است و پرداختن به این اندیشه و کاویدن زوایای گوناگون آن، اندیشه ای احیای مجدد دین در عصر کفر را به ارمغان می آورد. آنچه ضرورت پرداختن به این مبحث مهم را دو چندان می کند، لزوم تدارک تفوریک برای حکومت دینی جمهوری اسلامی ایران است. حکومت دینی ما بر طرح تفوریک «تبیین و ترویج تمدن و فرهنگ مهدویت» و پژوهش در عرصه های گوناگون مرتبط به این امر، متولد شده است (موسوی گیلانی، ۱۳۸۴: ۵۳). تمدن نوین اسلامی و تمدن مهدوی دو مقوله مفهومی است که هریک مختصات و ویژگی های خاص خود را از منظر متفکران این دو حوزه مفهومی دارد (امیرجان و سفیدابیان، ۱۴۰۲). تمدن و فرهنگ مهدویت، حرکت آفرین، امیدبخش، تلاش آور و نشاط آور است و تمام ناهنجاری های فردی و اجتماعی، یأس و نومیدی و خستگی و پوچ گرایی را از بین می برد؛ فرهنگ حرکت و تلاش در جهت زمینه سازی ظهور منجی موعود است؛ فرهنگ رویش و پویا و دریاچه ای به جهان آینده و راه نجات فردی و اجتماعی از بن بست ها و گرفتاری های جسمی و روحی به شمار می آید؛ مولد تلاش و حرکت به سوی آینده روشن و بهتر است (کارگر، ۱۳۶۸: ۸۹). واضح است حرکت در مسیر تمدن سازی و ارایه هر طرح و نظریه ای در این باب، مبتنی بر فهم دقیق سازه های تمدن و عناصر تمدن ساز است (خلعتبری لیماکی، حسام الدین و پورعباس، ۱۴۰۰).

عناصر فرهنگی

عناصر فرهنگی شامل محورهای خردورزی، اندیشه ای و باور و ارزشهای فردی می باشد، که هر کدام از این محورها به طور جداگانه دارای اجزایی است که می توان از آنها به عنوان آموزه های آن محورها قلمداد کرد. در ادامه این نوشتار به بیان و بررسی هر کدام از عناصر تمدن ساز و آموزه های مرتبط با محورها آن خواهیم پرداخت.

فرهنگ

فرهنگ آن چیزی است که مردم با آن زندگی می کنند، فرهنگ از آن مردم است. ادوارد تایلور (۱۹۱۷-۱۸۳۲) فرهنگ را مجموعه پیچیده ای از دانش ها، باورها، هنر، قوانین اخلاقیات، عادات و هرچه که فرد به عنوان عضوی از جامعه، از جامعه خویش فرا می گیرد تعریف می کند. هر منطقه از هر کشوری می تواند فرهنگی متفاوتی با دیگر مناطق آن کشور داشته باشد. فرهنگ به وسیله آموزش به نسل بعدی منتقل می شود؛ فرهنگ راه مشترک زندگی، اندیشه و کنش انسان است و در واقع فرهنگ شامل اخلاق، هنر، ادبیات، علم آفرینش ها، فلسفه و دین است (لوکاس، ترجمه آذرنگ، ۱۳۹۰؛ ج ۱: ۴). بر اساس مطالب بالا می توان گفت که عناصر فرهنگی تمدن ساز مهدویت بر محورهای خردورزی، اندیشه اعتقادی و ارزشهای فردی تأکید می کند که هر کدام از این محورها شامل آموزه هایی است که ذیل آن به آنها اشاره می شود:

۱- محور ارزشهای فردی

۱-۱- توکل بر خدا

از جمله گزاره های مورد تأکید در قرآن مسئله توکل و توجه دادن انسان غفلت زده به مسبب الاسباب واقعی، یعنی خداوند است. توکل در لغت یعنی اعتماد کردن و تکیه کردن است (تفسیر نمونه؛ ج ۱۰: ۲۹۵) واژه توکل و مشتقات آن در قرآن کریم ۷۰ مرتبه در ۲۹ سوره و در ۶۱ آیه آمده است من جمله (سوره یوسف ۶۷، آل عمران: ۱۵۹، ۱۷۳، الانعام: ۶۲، ۱۰۷ و...) (همدانی، ج ۲۲: ۱۰۳، حسینی اصفهانی، ۱۳۸۰، زمانی جعفری، ۱۳۶۷: ۴۸۲).

وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ (آل عمران: ۱۲۲ و ۱۵۹؛ مائده: ۱۱؛ توبه: ۵۱؛ مجادله: ۱۱)

«مومنان تنها بر خدا توکل می کنند».

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ؛ (انفال: ۲).

«مومنان واقعی کسانی هستند که به هنگام یاد خدا قلبشان می ترسد، و به هنگام تلاوت آیات خدا، ایمانشان، زیادتیر می شود و اینان بر پروردگارشان توکل می کنند».

۲-۱- اخلاص

اخلاص به این معناست که نیت و انگیزه تصمیم گیری و انجام تمام اعمال به خاطر خداوند و تقرب به او انجام گیرد و در آیات قرآن مجید و روایات اسلامی به کمتر چیزی به اندازه اخلاص اهمیت داده شده آیات و روایات اخلاص را عامل پیروزی در دنیا و آخرت شمرده اند و هر عبادتی را بدون آن بی ارزش دانسته اند. در این مورد می توان به آیه زیر اشاره کرد:

وَمَا أَمْرًا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ (بینه: ۵)

«و آنان مامور نشده اند مگر به اینکه خداوند را عبادت کنند در حالیکه در دین برای او اخلاص می ورزند».

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ (غافر: ۱۴)

«خدا را در حالیکه در دین برای او اخلاص می ورزید، بخوانید اگر که کافران کراهت داشته باشند».

همچنین باید یادآور شد که دعا برای تعجیل فرج امام عصر (عج) مستلزم اخلاص دعا کنند است و از عمق جان و روح فرد سر برآورده باشد.

۱-۳- انس با قرآن

وقتی انس با قرآن پیدا شد مجال تدبیر و تأمل و تفکر در معارف قرآن به دست خواهد آمد. قرآن را نمی شود سطحی خواند بلکه قرآن احتیاج به تدبیر دارد. انسان هر چه بیشتر تدبیر کند، تأمل کند، انس بیشتری پیدا کند، بهره بیشتر خواهد برد. پیامبر اکرم (ص) در این زمینه می فرماید:

الْقَلْبُ الَّذِي لَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ مِنَ الْقُرْآنِ كَالْبَيْتِ الْخَرِبِ (مبیدی، ج ۷، ۴۰۵)

«قلبی که در آن چیزی از قرآن نباشد همچون خانه ویران است».

امام صادق (ع) نیز در مورد انس با قرآن می فرماید:

مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَهُوَ شَابٌّ مُؤْمِنٌ، اخْتَلَطَ الْقُرْآنُ بِلَحْمِهِ وَدَمِهِ (کلینی، ۱۴۰۷، ج ۲، ۶۰۳)

«هر جوان مومنی که قرآن بخواند، قرآن با گوشت و خونس آمیخته گردد».

۱-۴- اخلاق نیکو (خلق نیک)

اخلاق نیکو یکی دیگر از ارزشهای فردی است. بی شک منتظران در زمینه سازی ظهور امام عصر (عج) می بایست از خلق نیک بهره مند باشند. یاوران آن حضرت خوش اخلاق ترین افراد جامعه اسلامی اند. در این راستا اخلاق و تربیت انسان ها از مهم ترین مباحث قرآنی است و اهمیت آن بر کسی پوشیده نیست.

«مدارا و خوش خلقی همچنین موجب می شود که جامعه به نوعی همگرایی درونی و عشق و همبستگی روحی و روانی کشیده شود و پایه های جامعه از درون نیز تقویت و مستحکم گردد». (آل عمران: ۱۵۹)

در حدیثی از پیامبر اکرم (ص) آمده:

إِنَّمَا عِشْتَ لِأَتَمِّ مَكَارِمِ الْخَلْقِ؛ (کنز العمال، حدیث ۵۲۱۷۵، ج ۳، ۱۶)

«من تنها برای تکمیل فضائل اخلاقی مبعوث شده ام».

۱-۵- وفای به عهد

از دیگر ارزشهای فردی، وفای به عهد است. این مؤلفه یکی از مواردی است که در دعای عهد به آن به روشنی اشاره شده است. منتظر واقعی بایست بر عهدی که با امام خود بسته وفادار باشد. وفای به عهد یکی از علائم ایمان است:

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ (المؤمنون: ۱۸)

«مومنان آنهایی هستند که امانتها و عهد خود را مراعات می کنند».

خداوند می فرماید:

مَنْ الْمُؤْمِنِينَ رَجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا؛ (احزاب: ۲۳)

«از مومنان مردانی هستند که در عهدی که با خدا بستند صادقانه وفا کردند برخی از آنان پیمانشان را به انجام رساندن و برخی از آنان انتظار می برند و هیچ تغییر و تبدیلی در پیمانشان نداده اند».

البته فرد زمینه ساز ظهور می بایست در عمل خویش بر عهد خود تا پایان جان وفادار باشد و در این زمینه بکوشد.

۱-۶- تهذیب نفس

تهذیب نفس و کسب فضایل اخلاقی (خودسازی فردی) از ویژگی های شخص منتظر می باشد. منتظر واقعی همیشه در صدد کسب فضایل اخلاقی و آراسته شدن به صفات خوب انسانی است.

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿۸۸﴾ أَلَمْ يَأْتِيَ اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ؛ (شعرا: ۸۹-۸۸)

«هیچ چیزی در روز قیامت نتیجه بخش نیست جز دل پاک».

امام صادق (ع) در این زمینه می فرماید:

«هر کس از این که جزو یاران قائم (عج) باشد شادمان می شود باید منتظر باشد و در حال انتظار اهل عمل به نیکی های اخلاق باشد. پس اگر (در چنین حالی) از دنیا برود و قائم (عج) پس از او ظهور کند پاداشی همچون پاداش کسانی که او را درک کرده اند خواهد داشت. پس {حال که چنین است} بکوشید و در انتظار باشید، گوارایتان باد ای گروه مورد رحمت قرار گرفته» (نعمانی ۱۳۷۹: باب ۱۱، ح ۱۶)»

۱-۷- کمال جویی

میل به کمال یکی از اصیل ترین امیال انسانی است و می توان آن را منشأ و اساس بسیار از امیال فطری دانست، یعنی انسان می خواهد سعه وجودی هر چه بیشتری بیابد و علمش، قدرتش، اراده اش و حیاتش، همه و همه نامحدود و مطلق گردد. آیت الله شاه آبادی در این باره می گوید: «اگر ما به فطرت رجوع کنیم می یابیم که او، انسان عاشق کمال مطلق است. به طوری که اگر به همه حقایق کیهانی آگاه شود، آن را آرزو می کند» (شیروانی، ۱۳۷۶: ۸۱-۸۳).

بنابراین فرد زمینه ساز ظهور می بایست در مسیر کمال قدم نهد و در این راستا عشق حقیقی را در وجود خودش پرورش دهد. غزالی در این مورد می گوید:

«عشق حقیقی عبارت است از قرار گرفتن موجودی کمال جو در مسیر جاذبه کمال مطلق، یعنی خداوند متعال، پروردگاری که جمیل مطلق، بی نیاز، یگانه، دانای اسرار، توانا، قاهر و معشوق است که همه رو به سوی او دارند و او را می طلبند» (غزالی، ج ۴: ۲۸۳-۲۷۹).

بنابر این کسانی که از ویژگی کمال جویی بر خوردار باشند می توانند در اجتماع تأثیرگذار باشند و مسیر جامعه را به سمت کمال پیشرفت و ترقی هدایت و حرکت دهند و زمینه های ظهور منجی عالم را فراهم نمایند.

۱-۸- سعه صدر

یکی از موضوعات اخلاقی و ارزشهای فردی که در قرآن و احادیث مورد توجه قرار گرفته و به آن سفارش زیادی شده است مسئله شرح صدر است. به این معنا که انسان توسعه و گشادگی سینه داشته باشد و در برابر ناملایمات و مشکلات ناشی از روزگار، صبر و تحمل نموده، زود به فغان و ناله نیابد و شکایت ننماید. خداوند در قرآن کریم خطاب به پیامبر (ص) می فرماید:

أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ (انشراح: ۱)

«آیا ما به تو شرح صدر ندادیم»

قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي (طه: ۲۵)

«حضرت موسی (ع) می فرماید: پروردگارا سینه ام را گشاده کن»

فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصْعَدُ فِي السَّمَاءِ كَذَلِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ الرَّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ؛ (انعام: ۱۲۵)

به فرموده امام علی (ع) ابزار ریاست سعه صدر است. بنابراین زمینه سازان واقعی در فعالیت های فردی و تشکیلاتی باید در برابر سختی ها و مشکلات از حوصله و تحمل بالای برخوردار باشند تا بتوانند بر شتاب زدگی خود مسلط شده و در برخورد با مسائل و مشکلات پیش رو عاقلانه و مدبرانه عمل کنند. حضرت امام صادق (ع) در تفسیر آیه ۱۱۵ بقره می فرماید:

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ... (بقره: ۱۱۵)

«و البته شما (یعنی مومنان)، قبل از قیام امام مهدی (عج) را به سختی هایی همچون ترس، گرسنگی، نقصان اموال و نفوس و آفات زراعت بیازماییم، بشارت بده به صابران در چنین زمانی به این که فرج و ظهور نزدیک است» (عروسی حویزی،

۱۴۱۵؛ ج ۱: ۱۷۲)

خودسازی دیگر مؤلفه ارزشهای فردی است، که در اسلام بر آن تاکید فراوان شده است. یکی از ابزارهای خودسازی نیز دعا می باشد. در واقع فرد زمینه ساز ظهور با خواندن ادعیه انتظار راه به سوی خودسازی خود قدم می نهد. پیامبر اکرم (ص) در روایتی می فرماید:

أَلْدَعَا سِلَاحُ الْمُؤْمِنِ وَ عَمُودُ الدِّينِ وَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضِ (مکارم شیرازی ۱۳۶۲؛ ج ۱۵: ۱۷۵)
 «دعا اسلحه مومن و ستون دین و نور آسمانها و زمین است»

پس برای خودسازی باید برنامه داشت. برای تقویت اراده هم باید اختیار خانه دل خود را در دست داشته باشیم و به شیاطین اجازه ورود ندهیم. بطور کلی باید گفت که آن چه انتظار را معنا می دهد، خودسازی است چرا که فرد منتظر می بایست صالح و خود ساخته باشد.

۲- محور خردورزی و آموزه های آن

۲-۱- خردورزی و تفکر

از دقت در مجموعه آموزه های قرآن کریم و رهنمودهای پیشوایان دینی درباره خرد و خردورزی چنین معلوم می شود که، خردورزی جان مایه دین و دینداری و پایه اصلی جامعه آرمانی اسلام است چرا که بر اساس آموزه های دینی عقل، پیامبر باطنی است و مهم ترین هدف برانگیخته شدن پیامبران الهی شکوفایی آن می باشد (سیدنژاد، ۱۳۸۴: ۷). پیامبر در این زمینه می فرماید: «عقل و خرد بازدارنده از نادانی است».

باید گفت که زیربنای تربیت و پرورش مهدوی، بالا بردن توان فکری و اندیشه های انسان و بالندگی و شکوفایی خردورزی و عقل گرایی او و ریشه کنی جهل و نادانی و کم خردی است (خارستانی و سیفی، ۱۳۹۳؛ ج ۳: ۲۳۰). از نظر قرآن جایگاه ارزشی عقل می بایست با توجه به نقش آن در زندگی انسان تحلیل و ارزیابی کرد. تعقل موجب می شود تا انسان خدا و هستی و خود را بشناسد (رعد: ۳ و ۴؛ حج: ۸) و به تشخیص حق و باطل پردازد و ارزشها و ضدارزشها و نیز زشت و زیبا و خوب و بد را بشناسد و در برابر آنها موضع گیری مناسبی داشته باشد (طه: ۱۲۸؛ قصص: ۶۰؛ انعام: ۱۵۱). باید گفت که یکی از اهداف حکومت موعود را عقلا نیّت دانسته اند:

إِذَا قَامَ قَائِمُنَا وَضَعَ اللَّهُ يَدَهُ عَلَى رُؤُوسِ الْعِبَادِ فَجَمَعَ بَيْنَ عُقُولِهِمْ وَكَمَلَتْ بِهِ أَخْلَاقَهُمْ. (مجلسی، ۱۴۰۳: ج ۵۲، ۳۳۶)

«هنگامی که قائم قیام کند، دست شریفش را بر سر بندگان می گذارد و خردهای آنها را گرد می آورد، و اخلاق آنها کامل می گرداند»

بنابراین خردورزی یکی از ویژگی های بارز منتظر زمینه ساز است که با استفاده از خرد خود و تعقل در ادعیه انتظار به خودسازی می پردازد.

تفکر: به معنای اندیشه کردن اسم مصدر عربی (taffakkor)، استدلال، تأمل، تدبر، تصور، تعقل، و اندیشیدن می باشد (دهخدا، ۱۳۷۳؛ ذیل واژه تفکر). تفکر و تعقل به معنای بکارگرفتن نیروی عقل و اندیشه، برای استنتاج امور مثمرتر است. چنانکه تفکر علمی یک نظر علمی را نتیجه می دهد. عقل یکی از مواهب الهی و استعداد مخصوص است، که خداوند متعال به انسان عنایت فرموده تا با بهره گیری از آن بتواند در مسیر زندگانی خود راه سعادت و رستگاری را ببیماید. رسول خدا (ص) فرموده اند:

«خداوند متعال به بندگانش چیزی بهتر از عقل نبخشیده است» (الکلینی، ج ۱، باب عقل و جهل) قرآن کریم در جایگاه کتاب آسمانی دین اسلام می فرماید:

فَبَشِّرْ عِبَادِ (۱۷) الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُوا الْأَلْبَابِ (زمر: ۱۷ و ۱۸)

«بندگانم را بشارت ده آنانکه چون سخنی بشوند به نیکوترین وجه عمل کنند آنان هستند که خداوند به لطف خاص خود هدایتشان فرموده و همانان، به حقیقت خردمندان عالمانند.»

چند اصل برای تفکر و تعقل بدین قرار است:

- ۱- اقامه دلیل و برهان روش^۱ ۲- پشتوانه علمی^۳ ۳- ژرفنگری^۴ ۴- دوری از تعصب^۳
 - آفات تفکر و تعقل بدین شرح است: ۱- تکیه بر ظن و گمان به جای علم و یقین^۴ ۲- پیروی از امیال و هواهای نفسانی^۵
 - ۳- شتابزدگی^۶ ۴- سنتگرایی^۷ ۵- پیروی از اکثریت^۸
- محورهای تفکر و عقل: ۱- طبیعت، تاریخ، ضمیر انسان (غیائی، ۱۳۷۹)

۲-۲- هوشمندی و هوشیاری

زمینه سازی ظهور نیاز به تربیت و هوشمندی بالایی دارد. از این رو عمل مطابق به سفارشات ائمه معصومین و کلام خداوند هر منتظری را برای ظهور آماده خواهد کرد و فرد منتظر می بایست از خدعه ها و مکرهای روزگار غافل نماند و هوشمندانه با ابزار عقل و خرد دفع کند. امام علی (ع) در این زمینه می فرماید:

أَلَا وَإِنَّ مَنْ أَدْرَكَهُ امْتِنَاسِرِي فِيهَا بِسِرَاجٍ مُنِيرٍ وَيَحْذُو فِيهَا عَلِيٌّ مِثَالِ الصَّالِحِينَ لِيَحُلَّ فِيهَا رَبُّهَا وَيُعْتَقَ فِيهَا رِقَابًا وَيَصْدَعَ شَعْبًا وَيَشْعَبَ صَدْعًا فِي سُرْرَةٍ عَنِ النَّاسِ لَا يَبْصُرُ الْقَائِفَ أَثَرَهُ وَلَوْ تَابَعَ نَظْرَهُ (شريف رضى، ۱۳۸۲؛ خطبه ۱۵۰: ۲۷۴)

«بیدار باشید و به راستی آن کسی از ما «یعنی حضرت مهدی (عج)» که فتنه های آینده را دریابد با چراغی روشنگر در آن گام می نهد و بر همان روش صالحان (پیامبر اکرم (ص) و امامان گذشته) رفتار می کند تا گره ها را بگشاید، بردگان و ملت های اسیر) را آزاد سازد و جمعیت گمراه (و ستمگر را) پراکنده و حق جریان پراکنده را جمع آوری کند. «حضرت مهدی (عج)» سال های طولانی در پنهانی از مردم به سر می برد آن چنان که اثر شناس اثر قدمش را نمی یابد (گرچه دریافتن نشانه ها) تلاش فراوان نماید»

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ (نحل: ۱۲۶)^۱

خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ؛ (عنكبوت: ۲۴) خداوند آسمانها و زمین را به حق آفرید و در این نشانه عظیمی است^۲ برای افراد با ایمان؛ (اصول کافی، ج ۱، باب عقل و جهل) و لَّا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَن تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا؛ (اسراء: ۳۷) و روی زمین با کبر و سر مستی راه مرو، زیرا تو هر چند قوی باشی هرگز نمی توانی (با گامهایت) زمین را بشکافی و هرگز نمی توانی در بلندی به کوه برسی

أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَأَنْتَ تُنقِذُ مَنْ فِي النَّارِ (زمر: ۱۹)^۳

وَإِنْ تُطِعْ أَكْثَرَمَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنَّهُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ (انعام: ۱۱۶)^۴

إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَمَا تَهْوَى الْأَنْفُسُ (نجم: ۲۳)^۵

بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِ (يونس: ۳۹)^۶

فرانسیس بیکن دانشمند غربی می گوید: یکی از چیزهایی که عقل انسان را فریب می دهد راهی است که گذشتگان آن را پیموده اند (اسلام و مقتضیات^۷

زمان، نوشته مطهری: ۱۳۶۰)

امام علی (ع) می فرماید: در راه حق و هدایت از کم بودن همراه نهراسید (نهج البلاغه، ج ۲۱)^۸

۳-۲- آینده‌نگری و عاقبت‌اندیشی

در اندیشه سیاسی امیر مومنان علی (ع) عاقبت‌اندیشی و آینده‌نگری از چنان اعتبار و اهمیتی برخوردار است که زندگی و کاربرد و حرکت بدون آن، فاقد هر خیری است، منتظر زمینه‌ساز اگر اهل عاقبت‌اندیشی و آینده‌نگری نباشد پیوسته در معرض اشتباه و لغزش و سقوط قرار خواهد گرفت. و از لوازم مهم و اساسی در تصمیم‌گیری، آینده‌نگری و دوراندیشی و توجه به عواقب امور است که البته برای هر انسانی لازم است و برای زمامداران و مدیران لازم تر است.

۴-۲- هدفمندی در زندگی

از نظر اسلام جهان بیهوده خلق نشده است و خلقت انسان نیز بی‌دلیل و بیهوده و عبث نمی‌باشد خداوند در سوره مومنون در مورد هدفمندی خلقت می‌فرماید:

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ (مومنون: ۱۱۵)

در روایتی از امام صادق (ع) می‌خوانیم:

إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ مَا خَلَقَ الْعِبَادَ إِلَّا لِيَعْرِفُوهُ، فَإِذَا عَرَفُوهُ عَبْدُوهُ فَإِذَا عَبَدُوهُ اسْتَغْنَوْا بِعِبَادَتِهِ عَنْ عِبَادَةِ مَا سِوَاهُ (طباطبایی، ۱۴۱۷ق؛ ج ۱۸: ۴۲۳).

«خداوند بزرگ بندگان را نیافرید مگر به خاطر اینکه او را بشناسند، هنگامی که او را بشناسند، عبادتش می‌کنند و هنگامیکه بندگی او کنند از بندگی غیر او بی‌نیاز شوند.»
 مومن زمینه‌ساز ظهور نیست مگر اینکه هدفمند زندگی کند و هدفی جز خشنودی امامش و حضور در رکابش در ذهن نپروراند.

۵-۲- علم و پیشرفت علمی

قرآن نه تنها جهل و بی‌خبری را توصیه نمی‌کند بلکه برعکس، عالمان را از صف نادانان جدا کرده و به آنان مقامی بلند بخشیده است، در آنجا که اشاره می‌کند:

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ (زمر: ۱۸)

«بگو آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند با هم برابرند؟»

و باید گفت که طلب علم در اسلام نه دارای محدودیت زمانی است و نه محدودیت مکانی. و از حیث تعلیم و متعلم دارای حد و مرزی نیست. علم به گروه و قشر خاصی متعلق نیست و بر همه لازم است که در طلب علم و پیشرفت علمی خود و کشورشان تلاش کنند و در جهانی که ما زندگی می‌کنیم قدر و منزلت و شوکت یک ملت بسته به میزان تلاش علمی و دستاوردهای صنعتی آن ملت است. امروزه حرف اول را در جهان کسانی می‌زنند که از فناوری رشد یافته برخوردارند و پیشرفت فناوری مدیون پیشرفت علوم مختلف طبیعی است. منتظر ظهور موعود نبایست به ابر قدرتها اجازه دهد که با ابزار علم بر کشورهای اسلامی تحکم کند، چرا که خداوند در سوره نسا می‌فرماید:

وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا (نسا: ۱۴۱)

و به استناد این حدیث ذیل که آمدی آن را نقل می‌کند، منتظر زمینه‌ساز می‌بایست با قراردادن علم در رأس فضائل اخلاقی به جهت ظهور مهدی (عج) گام بردارد.

رَأْسُ الْفَضَائِلِ الْعِلْمُ (آمدی، ۱۳۸۰؛ ج ۴: ۴۹)

۳- محور اندیشه‌ای و باور

۳-۱- یاد امام عصر

آنچه در ادعیه مرتبط با امام عصر بیش از همه چیز نمایان است یاد امام است و آنچه را که منتظران واقعی در عصر غیبت یاری می‌رساند یاد و ذکر مداوم ایشان می‌باشد، که استمرار بر دعای ندبه و امثال آن مهمترین نقش را در این زمینه خواهند داشت و می‌بایست از درگاه خداوند بخواهیم که یاد امام عصر را همیشه در خاطرمان محفوظ بدارد و از خدا درخواست کنیم که ما را از گناهانی که مایه دچار شدن به فراموشی یاد امام می‌شود مصون و محفوظ بدارد. که این امر شدیدترین و بزرگترین نعمت‌ها و محنت‌ها است. در بعضی از دعاهایی که از امامان روایت گردیده چنین آمده است:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تُنَزِلُ النَّقْمَ (موسوی، ۱۳۴۸)

«بار خدایا بر من بیامرز گناهانی را که مایه نزول نعمت هستند»

۳-۲- تقوا

از شاخص‌های یک فرد زمینه‌ساز انتظار، تقوا و پرهیز کاری فرد می‌باشد که مرتب در سخنان ائمه و آیات قرآن به آن تأکید شده است و نشانه مؤمن را تقوای او دانسته‌اند. خداوند در آیه ۱۰۲ و ۱۰۳ سوره آل عمران درباره کارکرد تقوا می‌فرماید:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿۱۰۲﴾ وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا (آل عمران: ۱۰۲-۱۰۳)

«ای کسانی که ایمان آورده‌اید تقوای الهی را به نحو احسن و کمالی آن به جا آورید و همگی به ریسمان الهی تمسک جویید و متفرق نشوید»

برخی از محققان و عالمان دینی بیش از ۱۱۹ اثر و کارکرد برای تقوا بر شمرده‌اند که یکی از کارکردهای آن ویژگی‌های فرد منتظر می‌باشد. در این زمینه امام صادق (ع) می‌فرماید:

مَنْ سُرَّ أَنْ يَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ الْقَائِمِ فَلْيَنْتَظِرْ وَلْيَعْمَلْ بِالْوَرَعِ وَمَحَاسِنِ الْأَخْلَاقِ وَهُوَ مُنْتَظَرٌ (نعمانی، ۱۳۷۹: ۲۰۰؛ مجلسی، ۱۴۰۳؛ ج ۵۲: ۱۴۰)

«هرکس می‌خواهد از یاوران حضرت قائم باشد باید انتظار بکشد و در همین حال، خود را به تقوا و سجایای اخلاقی بیاراید»

۳-۳- یاد خدا

بی‌شک یاد خدا یکی از صفات مهم و برجسته مومن منتظر است و در جای جای ادعیه انتظار یاد خدا و ذکر او بالحنی خاشعانه به چشم می‌خورد. انسان مومنی قادر خواهد بود زمینه‌های ظهور منجی موعود را ایجاد کند که در تمام ابعاد زندگی خود یاد خدا به چشم بخورد.

الْإِبْدَازِ لِلَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ (رعد: ۲۵)

«بدینند و آگاه باشد که با یاد خدا و ذکر او دلها آرامش می‌گیرد»

وَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (جمعه: ۱۰)
 «و خدا را بسیار یاد کنید شاید که رستگار شوید»

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ (ذاریات: ۵۶)
 «جن و انس را نیافریدیم جز برای آنکه ما را عبادت کنند»
 بنابراین تنها راه هدایت و رستگاری و سیر در صراط مستقیم، اطاعت از خالق متعال و تسلیم شدن در برابر اوامر اوست.

۳-۴- دعا

دعا و نیایش در واقع ارتباط با منشأ هستی و پیوند انسان با خدای یکتاست که موجب پرواز روح به سوی ملکوت و فضای معطر معنوی و عرفانی می شود. دعاها و دعاهای وارد شده از معصومین تنها جنبه مناجات و تضرع ندارند بلکه در متن دعا آموزه‌هایی وجود دارد که تربیت در حوزه‌های مختلف زندگی فردی و اجتماعی را به همراه دارد. در آموزه‌های شیعه برای تعجیل فرج امام عصر (عج) سفارش بسیار شده است، خود ایشان در این زمینه می‌فرمایند:
 «برای زود رسیدن فرج و ظهور ما زیاد دعا کنید که آن همان فرج و گشایش شماست.» (صدوق، ۱۳۹۵؛ ج ۲: ۴۸۵).

۳-۵- بصیرت و بینش

بدون شک با تأمل در امور و درک روابط بین آنها بسیاری از کارها آسان خواهد شد و مسیرها روشن و مشکلات و گره‌ها دفع می‌گردد. بنابراین منتظر زمینه‌ساز می‌بایست با تفکر و تأمل در پدیده‌های اطراف شک و دودلی و ابهام را از وجودش دور کند. خداوند در سوره یوسف می‌فرماید:
 قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ (یوسف: ۱۰۸)
 «بگو ای پیامبر این راه من است من و تابعانم همگان را در عین بصیرت به سوی خدا می‌خوانیم منزله است خداوند و من از مشرکان نیستم»
 تنها از طریق بصیرت و بینش است که مردم در صراط حق استوار می‌مانند و از آن دفاع می‌کند و به دامن دشمن نمی‌لغزند و گرفتار فتنه‌های زمان غیبت نخواهند شد.

۳-۶- مطیع بودن (اطاعت از خدا و اولیا او)

مطیع بودن و اطاعت‌پذیری یکی از آموزه‌های موجود در اندیشه اعتقادی است تسلیم شدن در پیشگام امام عصر (عج)، بالاترین بندگی خدا و روح همه اعمال عبادی است و خداوند بیش از هر چیز به همین اطاعت و بندگی محض از امام زمان، ارزش و بها قائل است. در این زمینه امام صادق (ع) می‌فرماید:
 «خوشا به حال شیعیان مهدی (عج)، آنان که در دوران غیبت او، چشم انتظار ظهور اویند و در دوران ظهورش سر سپردگان اوامر او می‌باشند» (مجلسی، ۱۴۰۳؛ ج ۵۲: ۱۵۰)

با توجه به معنی هر یک از آموزه‌های عناصر فرهنگی و کاربرد آنها در بطن آیات و روایات به استخراج هر آموزه از دعای ندبه پرداخته شد که متعاقباً فراوانی و در صد هر آموزه نسبت به هر یک از عناصر فرهنگی و همچنین نسبت به مجموع عناصر فرهنگی تمدن مهدوی استخراج گردید که در جدول ذیل آمده است:

* جدول فراوانی و درصد آموزه های فرهنگی به تفکیک هر محور و نسبت به کل آموزه های عناصر فرهنگی

محورها	آموزه ها	فراوانی	درصد هر آموزه نسبت به هر یک از محورها	درصد هر آموزه نسبت به هر یک از عناصر فرهنگی
۱- ارزشهای فردی	۱-۱- توکل بر خدا	۳۷	۲۵.۱۷۰	۶.۷۷۶
	۲-۱- اخلاص	۱۰	۶.۸۰۲	۱.۸۳۱
	۳-۱- انس با قرآن	۳	۲.۰۴۰	۰.۵۴۹
	۴-۱- اخلاق نیکو	۶	۴.۰۸۱	۱.۰۹۸
	۵-۱- وفای به عهد	۱۱	۷.۴۸۲	۲.۰۱۴
	۶-۱- تهذیب نفس	۲۴	۱۶.۳۲۶	۴.۳۹۵
	۷-۱- کمال جویی	۲۳	۱۵.۶۴۶	۴.۲۱۲
	۸-۱- سعه صدر	۱۱	۷.۴۸۲	۲.۰۱۴
	۹-۱- خودسازی	۲۲	۱۴.۹۶۵	۴.۰۲۹
جمع				۲۶.۹۱۸
۲- خردورزی	۱-۲- خردورزی	۱۱	۸.۹۴۳	۲.۰۱۴
	۲-۲- هوشمندی و هوشیاری	۱۸	۱۴.۶۳۴	۳.۲۹۶
	۳-۲- آینده نگری و عاقبت اندیشی	۴۳	۳۴.۹۵۹	۷.۸۷۵
	۴-۲- هدفمندی در زندگی	۴۶	۳۷.۳۹۸	۸.۴۲۴
	۵-۲- علم و پیشرفت علمی	۵	۴.۰۴۵	۰.۹۱۵
جمع				۲۲.۵۲۴
۳- اندیشه های و باور	۱-۳- یاد امام عصر	۱۱۶	۴۲.۰۲۸	۲۱۲۴۵
	۲-۳- تقوا	۲۲	۷.۹۷۱	۴.۰۲۹
	۳-۳- یاد خدا	۵۶	۲۰.۲۸۹	۱۰.۲۵۶
	۴-۳- دعا	۵۱	۱۸.۴۷۸	۹.۳۴۰
	۵-۳- بصیرت و بینش	۲۴	۸.۶۹۵	۴.۳۹۵
	۶-۳- اطاعت از خدا و اولیاء	۷	۲.۵۳۶	۱.۲۸۲

۵۰.۵۴۷	۱۰۰	۲۷۶	جمع
۱۰۰		۵۴۶	جمع کل عناصر فرهنگی

نتیجه

در این پژوهش با اعتقاد به این نکته که دعا علاوه بر اینکه باعث ایجاد ارتباط معنوی بین بنده و معبود می شود می تواند آثار تربیتی فراوانی داشته باشد که در سراسر زندگی فردی و جمعی مثمر واقع شود. بر این اساس در این تحقیق از بین ادعیه موجود مرتبط با ساحت امام عصر (عج) به تحلیل محتوای دعای ندبه پرداخته شد و از آنجایی که دعای ندبه از ادعیه است که در ۴ عید مهم مسلمین؛ روزهای جمعه، عید فطر، عید قربان و عید غدیر خوانده می شود و در ایجاد فرهنگ و تمدن مهدوی از تأثیر گذارترین ادعیه ی موجود مرتبط با امام عصر می باشد، بنابراین بر روح و روان منتظر زمینه ساز، بی شک اثر سازنده بسیار خواهد داشت. لزوم این تأثیرگذاری درک مفاهیم و تعبیر موجود در واژگان و عبارات این دعا می باشد. لذا از روش تحلیل محتوا استفاده شد و عناصر فرهنگی این دعا استخراج گردید. عناصر فرهنگی شامل سه محور ارزشهای فردی، خردورزی و اندیشه ای و باور می باشد که هر کدام از این محورها برآموزه هایی بدین قرار تأکید می کنند:

محور ارزشهای فردی شامل آموزه های: ۱- توکل بر خدا، ۲- اخلاص، ۳- انس با قرآن، ۴- اخلاق نیکو، ۵- وفای به عهد، ۶- تهذیب نفس، ۷- کمال جویی، ۸- سعه صدر و ۹- خودسازی است. محور خردورزی شامل آموزه های: ۱- خردورزی، ۲- هوشمندی و هوشیاری، ۳- آینده نگری، ۴- هدفمندی، ۵- علم و پیشرفت علمی است. محور اندیشه ای و باور شامل آموزه های: ۱- یاد امام عصر، ۲- تقوا، ۳- یاد خدا، ۴- دعا، ۵- بصیرت و بینش و ۶- اطاعت از خدا و اولیاء او می باشد. فراوانی هر آموزه به تفکیک هر محور استخراج شد طبق نتایج بدست آمده در جدول شماره ۱؛ براساس نتایج تحقیق؛ محور اندیشه ای و باور با ۵۴/۵۰ درصد بالاترین جایگاه در بین سایر محورها کسب کرده است. یاد امام عصر با ۴۲/۰۲ درصد بالاترین جایگاه را در محور اندیشه ای و باور دارد و نسبت به سایر آموزه ها با ۲۱/۲۴ درصد بیشترین مقدار را دارا می باشد. آموزه یاد خدا با ۱۰/۲۵ درصد و آموزه دعا با ۹/۳۴ در صد رتبه دوم و سوم را در بین سایر آموزه ها دارند.

با توجه به نتایج این پژوهش به خوبی مشهود است که دعای ندبه یک دعای جامع و کامل و آموزنده در همه حیطه های فرهنگی جامعه بشری است لذا پیشنهاد می شود هر مومن و منتظر درمعانی و عبارات آن دعا تأمل و تعمق کند، تا قادر شود زمینه های ظهور منجی بشریت را ایجاد کند و در این راستا با عملی کردن این آموزه ها بتواند فرهنگ مهدویت را در بستر فرهنگ جامعه ترویج کند.

منابع

- قرآن کریم
- آذرنگ، عبدالحسین، تاریخ تمدن، تهران، کتابدار، چاپ اول، ۱۳۹۰ش
- آمدی، عبدالواحد، غررالحکم و درالکلم، ترجمه و شرح سید هاشم رسولی محلاتی، تهران، نشر فرهنگ اسلامی، چاپ چهارم ۱۳۸۰ش
- اسلامی فرد، زهرا، تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی، قم، نشر معارف، ۱۳۹۰ش
- امیرجان، راحله و سفیدابیان، فاطمه، تأثیر تمدن مهدوی بر تمدن انقلاب اسلامی، مجله موعود پژوهی، دوره ۶، شماره ۱۰، ۱۴۰۲ش
- تا یلر، ادوارد، فرهنگ ابتدایی، ذیل واژه فرهنگ؛ محقق: داریوش آشوری، تهران؛ نشر آگاه، ۱۳۸۲
- حسینی اصفهانی، توکل در قرآن و حدیث، تهران، پایان نامه، دانشگاه آزاد اسلامی تهران واحد مرکزی، ۱۳۸۰ش
- حسینی واسطی زبیدی حنفی، محب الدین ابی فیض السید محمد مرتضی، تاج العروس من جواهر القاموس، بیروت، دارالفکر للطباعة و النشر و التوزیع، ۱۴۱۴ق
- حضاری، علی اکبر، به سوی حکومتی جهانی امام مهدی (عج)، قم: بوستان کتاب، ۱۳۸۱ ش
- خارستانی، اسماعیل و سیفی، فاطمه، مولفه های تربیتی موثر در سبک زندگی اسلامی، نهمین همایش بین المللی دکتربین مهدویت، قم، موسسه آینده روشن، ج ۲، ۱۳۹۳ش
- خلعتبری لیماکی، حسام الدین و پورعباس، محمد، تبیین عناصر وجودی سازنده تمدن نوین اسلامی «با الگوگیری از دوسویه تمدن نبوی و مهدوی»، نشریه پژوهش های تمدن نوین اسلامی، دوره ۱، شماره ۱، ۱۴۰۰ش
- دهخدا، علی اکبر، لغتنامه دهخدا، تهران، نشر دانشگاه تهران، چاپ اول، ۱۳۷۳ ش
- دهخدا، علی اکبر، لغتنامه دهخدا، موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، ۱۳۷۹ش
- رضایی، محمد مهدی، آموزه های اعتقادی و اخلاقی در ادعیه معصومین، مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما، ۱۳۸۹ش
- رضایی، فاطمه؛ پورمحمدی، سیده راضیه، ابراهیمی، ابراهیم و جهانگیری مقدم، روح اله، تبیین مصادیق قرآنی دعای ندبه از دیدگاه مفسران معاصر، پژوهش های اعتقادی کلامی (علوم اسلامی)، ۱۲(۴۷): ۱۴۸-۱۲۳، ۱۴۰۱ش
- روکس برو، یان، نظریه های توسعه نیافتگی، جامعه شناسی توسعه، ترجمه مصطفی از کیا، تهران، نشر توسعه، ۱۳۷۰ش
- رهنمایی، احمد، حکومت جهانی واحد، قم موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، چاپ اول، ۱۳۸۶ ش
- زمانی جعفری، کریم، سیری در فرهنگ لغات نهج البلاغه، تهران، چاپ اول، انتشارات کیهان، ۱۳۷۰ش
- زرین کوب، عبدالحسین، کارنامه اسلام، تهران، چاپ سوم، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۲ش
- سجادی پور، حسن؛ دکامی، محمدجواد؛ عروتی موفق، اکبر و ایزدی، محمدعلی، رهیافت قرآنی علامه طباطبایی در تبیین مفهوم اجابت دعا، دو فصلنامه دعا پژوهی، شماره ۳: ۱۴۰۱ش
- سیدنژاد، میرصادق، جرعه ای از زلال وحی (خرد و خردورزی در قرآن)، مجله گلبرگ، شماره ۶۵، ۱۳۸۵ش
- شریف رضی، محمدبن حسین، نهج البلاغه، ترجمه و شرح، علی نقی فیض الاسلام، تهران: نشر فیض الاسلام، ۱۳۷۹ش
- -----، نهج البلاغه، ترجمه محمد دشتی، قم، انتشارات کمالات الملک، ۱۳۸۲ش
- صدوق، محمد بن علی بن حسین بن بابویه، کمال الدین و تمام النعمه، تهران، انتشارات اسلامی، چاپ دوم، ۱۳۹۵ق

- طباطبایی، سید محمدحسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ترجمه: محدباقر موسوی همدانی، قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۴۱۷ق
- شیروانی، علی، سرشت انسان، پژوهشیدر خدانشناسی فطری، قم، معاونت امور اساتید و دروس معارف اسلامی، ۱۳۷۶ش
- عاملی، محمدبن حسن، وسائل الشیعه، قم، موسسه آل البیت، ج ۱، ۱۴۰۹ق
- عروسی حویزی، عبدعلی بن جمعه، تفسیر نورالتقلین، تحقیق: سید هاشم رسولی محلاتی، ج ۴، قم، انتشارات اسماعیلیان چاپ چهارم، ۱۴۱۵ق
- غیاثی محدزاهد، جایگاه تفکر و اندیشه در قرآن کریم، دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشنامه موضوعی قرآن ۱۳۷۹ش
- غزالی، محمدبن محمد، احیاء العلوم الدین، ج ۴، شرح از: مرتضی زبیدی، بیروت، موسسه التاریخ العربی، {بی تا}
- قمی، عباس، مفاتیح الجنان، تهران، هاد، چاپ اول، ۱۳۷۹ش
- قربانی، زین العابدین، علل پیشرفت و انحطاط مسلمین، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ ششم، ۱۳۷۲ش
- قمی، عباس، مفاتیح الجنان، ترجمه استاد کمره ای، تهران، انتشارات نبوی، ۱۳۸۸ش
- قیومی اصفهانی، جواد، صحیفه المهدی، قم، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، دفتر نشر اسلامی، چاپ سوم، ۱۳۷۷ش
- کارگر، رحیم، جستارهایی در مهدویت، قم، مرکز تخصصی مهدویت، ۱۳۶۸ ش
- کلینی، ابوجعفر محمدبن یعقوب، الکافی، تهران، دارالکتب الاسلامیه، چاپ چهارم، ۱۴۰۷ق
- متقی، علی بن حسام الدین، کنز العمال، شرح: علی نصیری، قم، موسسه فرهنگی و اطلاع رسانی تبیان، ۱۳۸۷ ش
- مجلسی، محدباقر، بحار الانوار، ترجمه سید ابوالحسن موسوی همدانی، ج ۲۲، قم، کتابخانه مسجد ولی عصر، چاپ اول، بی تا
- ، بحار الانوار، ۵۲، بیروت، موسسه الوفاء، چاپ دوم، ۱۴۰۳ق
- ، زاد المعاد، مفاتیح الجنان، تصحیح علاء الدین اعلمی، بیروت، موسسه الاعلمی للمطبوعات، چاپ اول ۱۴۲۳ق
- مطهری، مرتضی، یادداشت ها، ج ۲، تهران، انتشارات صدرا، ۱۳۷۹ش
- موسوی گیلانی، سید رضی، دکترین مهدویت، قم، بنیاد فرهنگی مهدوی موعود، ۱۳۸۴ ش.
- موسوی نسب، سید محمدرضا، «مراحل تحول فهم و انگیزه دعا در کودکان و نوجوانان»، مجله دین و روانشناسی، قم، موسسه امام خمینی، ش ۱۴، ۱۳۹۱ش
- موسوی نسب، سید محمدرضا، مطهری، مهدی، برداشت های تربیتی دعای سلامتی امام زمان، نهمین همایش بین المللی دکترین مهدویت، قم، موسسه آینده روشن، ج ۲، ۱۳۹۳ش
- موسوی اصفهانی، سید محمدتقی، مکیال المکارم فی فوائد الدعای للقاء، ترجمه: مهدی حائری قزوینی، ج ۲، قم، مسجد مقدس جمکران، ۱۳۸۲ش
- مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، ج ۱، {بی تا}، ۱۳۵۳ش
- میبدی، ابولفضل رشیدالدین، کشف الاسرار و عده الابرار، تفسیر و تألیف: عزت الله مرتضایی، تهران، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۷۹
- نوری، علی، عاشوری، اعظم، «تاثیر دعا در رشد و شکوفایی فرهنگی و تمدنی شیعه»، فصلنامه تخصصی تاریخ اسلام، شماره ۴۰، ۱۳۹۰ش

– نعمانی، ابن ابی زینب محمد بن ابراهیم، الغیبه، تحقیق و تصحیح: علی اکبر غفاری، ترجمه محمد جواد غفاری، تهران، انتشارات مکتبه الصدوق، چاپ دوم، ۱۳۷۹ش
– هانتینگتون، ساموئل، به نقل از مقاله: «رابطه تمدن ها و آینده بشریت»، تحقیق: هاشم یحیی فلاح، مترجم: ناصر ضیایی، {بی نا}، ۱۳۸۰ش

- <http://www.hawzah.netfamagazin>-

<http://www.siasi.porsemani.ir> –

<http://khordadnews.ir/news/۶۵۲/۵> –

<http://simple.wikipedia.org/wiki/culture> –

<http://maarefqaran.org> –

بی نوشت

۱- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ۚ - ۳- وَ لَهُ الْحَمْدُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۚ - ۴- وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ نَبِيِّهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ تَسْلِيمًا، ۵- اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ، عَلَى مَا جَرَى بِهِ فِئَاؤُكَ فِي أُولِيَانِكَ ۚ ۶- الَّذِينَ اسْتَخْلَصْتَهُمْ لِنَفْسِكَ ۚ ۷- بَعْدَ أَنْ شَرَطْتَ عَلَيْهِمُ الزُّهْدَ فِي دَرَجَاتِ هَذِهِ الدُّنْيَا الدِّيْنِيَّةِ، وَ زُخْرُفَهَا وَ زِينَتِهَا، فَشَرَطُوا لَكَ ذَلِكَ، وَ عَلِمْتُمْ هُمْ الْوَفَاءَ بِهِ ۚ ۸،
۹- فَاقْبَلْتَهُمْ وَ قَرَّبْتَهُمْ، وَ قَدَّمْتَ لَهُمُ الذِّكْرَ الْعَلِيِّ، وَ الثَّنَاءَ الْجَلِيَّ، وَ أَهْبَطْتَ عَلَيْهِمْ مَلَائِكَتَكَ ۚ ۹، وَ كَرَّمْتَهُمْ بِوَحْيِكَ ۚ ۱۰، وَ رَفَقْتَهُمْ بِعِلْمِكَ ۚ ۱۱، وَ جَعَلْتَهُمُ الدَّرَبَةَ إِلَيْكَ، وَ الْوَسِيلَةَ إِلَى رِضْوَانِكَ ۚ ۱۲،
۱۳- فَبَعْضٌ أَسْكَنَتْهُ جَنَّتِكَ، إِلَى أَنْ أُخْرِجَتْ مِنْهَا ۚ ۱۳، وَ بَعْضٌ حَمَلَتْهُ فِي فُلِكَ، وَ نَجَّيْتَهُ وَ مَنْ آمَنَ مَعَهُ مِنَ الْهَلَكَةِ بِرَحْمَتِكَ ۚ ۱۴، وَ بَعْضٌ اتَّخَذَتْهُ لِنَفْسِكَ خَلِيلاً ۚ ۱۵، وَ سَأَلَكَ لِسَانَ صِدْقِي فِي الْآخِرِينَ، فَأَجَبْتَهُ وَ جَعَلْتَ ذَلِكَ عَلِيًّا ۚ ۱۶، وَ بَعْضٌ كَلَّمْتَهُ مِنْ شَجَرَةٍ تَكْلِيمًا، وَ جَعَلْتَ لَهُ مِنْ أَحِبِّهِ رِءَاءً وَ وَزِيرًا ۚ ۱۷، وَ بَعْضٌ أَوْلَدْتَهُ مِنْ غَيْرِ أَبِي، وَ آتَيْتَهُ الْبَيْتَانَ، وَ أَيْدِيَهُ بِرُوحِ الْقُدْسِ ۚ ۱۸، وَ كُلٌّ شَرَعْتَ لَهُ شَرِيعَةً، وَ نَهَجْتَ لَهُ مِنْهَا جَاهًا، وَ تَخَيَّرْتَ لَهُ أَوْصِيَاءَ، مُسْتَحْفِظًا بَعْدَ مُسْتَحْفِظٍ، مِنْ مَدَّةٍ إِلَى مَدَّةٍ، إِقَامَةً لِدِينِكَ، وَ حُجَّةً عَلَى عِبَادِكُمْ لِئَلَّا يَزُولَ الْحَقُّ عَنْ مَقَرِّهِ وَ يَغْلِبَ الْبَاطِلُ عَلَى أَهْلِهِ ۚ ۱۹، وَ لَا يَقُولُ أَحَدٌ لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا مُنذِرًا، وَ أَقَمْتَ لَنَا عِلْمًا هَادِيًا، فَتَنْتَبِعَ آيَاتِكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ نُنْذَرَ وَ نُخْرَى ۚ ۲۰،
۲۱- إِلَى أَنْ انْتَهَيْتَ بِالْأَمْرِ إِلَى حَبِيبِكَ وَ نَجِيبِكَ، مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ ۚ ۲۱، فَكَانَ كَمَا انْتَجَيْتَهُ، سَيِّدًا مِنْ خَلْقَتِهِ، وَ صَفْوَةً مِنْ اصْطَفَيْتَهُ، وَ أَفْضَلَ مِنْ اجْتَبَيْتَهُ، وَ أَكْرَمَ مِنْ اعْتَمَدْتَهُ ۚ ۲۲، قَدَّمْتَهُ عَلَى أَنْبِيَائِكَ، وَ بَعَثْتَهُ إِلَى الثَّقَلَيْنِ مِنْ عِبَادِكَ، وَ أَوْطَأْتَهُ مَشَارِقَكَ وَ مَغَارِبَكَ، وَ سَخَّرْتَ لَهُ السَّرَاقَ وَ عَرَّجْتَ بِرُوحِهِ إِلَى سَمَاوَاتِكَ ۚ ۲۳، وَ أَوْدَعْتَهُ عِلْمَ مَا كَانَ وَ مَا يَكُونُ إِلَى انْقِضَاءِ خَلْقِكَ ۚ ۲۴، ثُمَّ نَصَرْتَهُ بِالرُّعْبِ ۚ ۲۵، وَ حَفَفْتَهُ بِجِبْرِئِيلَ وَ مِيكَائِيلَ، وَ الْمُسَوِّمِينَ مِنْ مَلَائِكَتِكَ ۚ ۲۶، وَ وَعَدْتَهُ أَنْ تَطَّلِعَ دِينَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ، وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ۚ ۲۷، وَ ذَلِكَ بَعْدَ أَنْ بَوَّأْتَهُ مَبُوءًا صِدْقِي مِنْ أَهْلِهِ ۚ ۲۸، وَ جَعَلْتَ لَهُ وَ لَهُمْ أَوَّلَ بَيْتٍ وَضِعَ لِلنَّاسِ، لَلَّذِي بِنَاكَ مَبَارَكًا وَ هُدًى لِّلْعَالَمِينَ، فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَقَامَ إِبْرَاهِيمَ وَ مَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا ۚ ۲۹، وَ قُلْتَ: إِنَّمَا يَرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ، وَ يَطَهِّرَ كُمْ تَطْهِيرًا ۚ ۳۰، ثُمَّ جَعَلْتَ أَجْرَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ، مَوَدَّتَهُمْ فِي كِتَابِكَ، وَ قُلْتَ: قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا، إِلَّا-الْمَوْدَّةَ فِي الْقُرْبَى وَ قُلْتَ: مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ ۚ ۳۱، مَا سَأَلْتُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ- إِلَّا مَنْ شَاءَ أَنْ يَتَّخِذَ إِلَى رَبِّهِ سَبِيلًا ۚ ۳۲، فَكَانُوا هُمْ السَّبِيلَ إِلَيْكَ، وَ الْمَسْلُوكَ إِلَى رِضْوَانِكَ ۚ ۳۳، فَلَمَّا-انْقَضَتْ آيَاتُهُ، أَقَامَ وَلِيَّهُ عَلَى بَنِ أَبِي طَالِبٍ، صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِمَا وَ آلِهِمَا، هَادِيًا إِذْ كَانَ هُوَ الْمُنْذِرُ، وَ لِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ۚ ۳۴، فَقَالَ وَ الْمَلَأَ أَمَامَهُ: مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ ۚ ۳۵، اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ، وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُ، وَ انصُرْ مَنْ نَصَرَهُ، وَ اخذَلْ مَنْ خذَلَهُ ۚ ۳۶، وَ قَالَ: مَنْ كُنْتُ أَنَا نَبِيَّهُ فَعَلِيٌّ أَمِيرُهُ ۚ ۳۷، وَ قَالَ: أَنَا وَ عَلِيٌّ مِنْ شَجَرَةٍ وَاحِدَةٍ، وَ سَائِرُ النَّاسِ مِنْ شَجَرٍ شَتَّى ۚ ۳۸، وَ أَحَلَّهُ مَحَلَّ هَارُونَ مِنْ مُوسَى، فَقَالَ لَهُ: أَنْتَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى، إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي ۚ ۳۹، وَ زَوْجَهُ ابْنَتَهُ سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ، وَ أَحَلَّ لَهُ مِنْ مَسْجِدِهِ مَا حَلَّ لَهُ، وَ سَدَّ الْأَبْوَابَ إِلَّا بَابَهُ ۚ ۴۰، ثُمَّ أَوْدَعَهُ عِلْمَهُ وَ حِكْمَتَهُ ۚ ۴۱، فَقَالَ: أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَ عَلِيٌّ بَابُهَا ۚ ۴۲، فَمَنْ أَرَادَ الْمَدِينَةَ وَ الْحِكْمَةَ فَلْيَأْتِهَا مِنْ بَابِهَا ۚ ۴۳، ثُمَّ قَالَ: أَنْتَ أَخِي وَ وَصِيٌّ وَ وَارِثِي، لِحَمِّكَ مِنْ حَمِيٍّ، وَ دَمِّكَ مِنْ دَمِيٍّ، وَ سِلْمِكَ مِنْ سِلْمِيٍّ، وَ حَرْبِكَ حَرْبِي ۚ ۴۴، وَ الْإِيمَانَ مَخَالِطُ لِحَمِّكَ وَ دَمِّكَ كَمَا خَالَطَ لِحَمِيٍّ وَ دَمِيٍّ ۚ ۴۵، وَ أَنْتَ غَدَا عَلَى الْخَوْضِ خَلِيفَتِي، وَ أَنْتَ تَقْضِي دِينِي، وَ تَنْجِرُ عِدَاتِي ۚ ۴۶، وَ شِيعَتِكَ عَلَى مَنْابِرٍ مِنْ نُورٍ، مَبِيضَةٌ وَ جُوهُهُمْ حَوْلِي فِي الْجَنَّةِ، وَ هُمْ جِيرَانِي ۚ ۴۷، وَ لَوْلَا أَنْتَ يَا عَلِيُّ لَمْ يُعْرِفِ الْمُؤْمِنُونَ بَعْدِي ۚ ۴۸، وَ كَانَ بَعْدَهُ هُدًى مِنَ الضَّلَالِ، وَ نُورًا مِنَ الْعَمَى، وَ حَبْلًا لِلَّهِ الْمُتَمْتِنِينَ، وَ صِرَاطًا لِلْمُسْتَقِيمِينَ ۚ ۴۹، لَا يُسْبِقُ بِقَرَانِي فِي رَجْمٍ، وَ لَا بِسَابِقَةٍ فِي دِينٍ ۚ ۵۰، وَ لَا يُلْحِقُ فِي مَنَاقِبِهِ، يَخْذُو خِذْوَةَ الرَّسُولِ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ ۚ ۵۱، وَ يُقَاتِلُ عَلَى التَّوَالِي، وَ لَا تَأْخُذُهُ فِي اللَّهِ لَوْمَةٌ لَائِمٌ ۚ ۵۲، قَدْ وَتَرَ فِيهِ صَنَائِدَ الْعَرَبِ، وَ قَتَلَ أَبْطَالَهُمْ، وَ نَوَّشَ دُؤَابَهُمْ، فَأَوْدَعَ قُلُوبَهُمْ أَحْقَادًا، بَدْرِيَّةً وَ خَيْبَرِيَّةً وَ حَنْبِيَّةً وَ غَيْرَهُنَّ ۚ ۵۳، فَاصْبَتْ عَلَى عِدَائِهِ، وَ أَكْبَتْ عَلَى مَنَابِدِيهِ حَتَّى قَتَلَ النَّاكِثِينَ وَ الْفَاسِقِينَ وَ الْمَارِقِينَ وَ لَمَّا قَضَى نَحْبَهُ، وَ قَتَلَهُ أَشَقَى الْآخِرِينَ، يَتَّبِعُ أَشَقَى الْأَوَّلِينَ، لَمْ يُمْتَثَلْ أَمْرُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ، فِي الْهَادِينَ بَعْدَ الْهَادِينَ ۚ ۵۴، وَ الْأُمَّةُ مُصَرَّةٌ عَلَى مَقْتِهِ، مَجْتَمِعَةٌ عَلَى طَلْعِهِ رَجْمِهِ، وَ إِفْصَاءَ وَلَدِهِ، إِلَّا الْقَلِيلَ مِمَّنْ وَفَى لِرِعَابِهِ الْحَقَّ فِيهِمْ ۚ ۵۵، فَقُتِلَ مَنْ قُتِلَ، وَ سَبِيَ مَنْ سَبِيَ، وَ أَقْصَى مَنْ أَقْصَى ۚ ۵۶، وَ جَرَى الْقَضَاءُ لَهُمْ بِمَا يُرْجَى لَهُ حُسْنُ الْمُتَوَبُّةِ إِذْ كَانَتْ الْأَرْضُ لِلَّهِ، يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ

عباده، والعاقبة للمتقين ۵۷، و سبحان ربنا إن كان وعد ربنا لمفعولاً، و لن يخلف الله وعده و هو العزيز الحكيم ۵۸، فعلى الأطناب من أهل بيت محمد و علي، صلى الله عليهما و الهما، فليبيك الباكون، و إياهم فليندب النادبون، و لميلهم فلتذرف الدموع، و ليصرخ الصارخون، و يضحج الضاجون، و يعج العاجون ۵۹، أين الحسن أين الحسين؟ أين أبناء الحسين؟ صالح بعد صالح، و صادق بعد صادق، أين السبيل بعد السبيل؟ أين الخير بعد الخير؟ ۶۱، أين الشמוש الطالعة؟ ۶۲، أين الأقمار المنيرة؟ ۶۳، أين التاجم الزاهرة؟ ۶۴، أين أعلام الدين، و قواعد العلم؟ ۶۵، أين نبيته الله التي لا تخلوا من العثرة الطاهرة؟ ۶۶، أين المعد لقطع دابر الظلمة؟ ۶۷، أين المنتظر بإقامة الأمت و العوج؟ ۶۸، أين المرتجى لإزالة الجور و العدوان؟ ۶۹، أين المدخر لتجديد الفرائض و السنن؟ ۷۰، أين المتخير لإعادة الملة و الشريعة؟ ۷۱، أين المؤمل لإحياء الكتاب و حدوده؟ ۷۲، أين محيي معالم الدين و أهله؟ ۷۳، أين قاصم شوكة المعتدين؟ ۷۴، أين هادم آنية الشرك و النفاق؟ ۷۵، أين مبيد أهل الفسوق و العصيان و الطغيان؟ ۷۶، أين حاصد فروع الفئ و الشقاق؟ ۷۷، أين طامس آثار الرغي و الأهواء؟ ۷۸، أين قاطع حبال الكذب و الافتراء؟ ۷۹، أين مبيد العتاة و المردة؟ أين مستأصل أهل العناد و التصليل و الإلحاد؟ ۸۰، أين معز الأولياء، و مدل الأعداء؟ ۸۱، أين جامع الكلمة على التقوى؟ ۸۲، أين باب الله الذي منه يؤتى ۸۳، أين وجه الله الذي إليه يتوجه الأولياء؟ ۸۴، أين السبب المتصل بين الأرض و السماء؟ ۸۵، أين صاحب يوم الفتح و ناشر راية الهدى؟ ۸۶، أين مؤلف شمل الصالح و الرضا؟ ۸۷،

۸ أين الطالب بذحول الأنبياء و أبناء الأنبياء؟ ۸۸، أين الطالب بدم المقتول بكرهه؟ ۸۹، أين المنصور على من اغتدى عليه و افتري؟ ۹۰، أين المضطر الذي يجب إذا دعى؟ ۹۱، أين صدر الخلاق ذوالبر و التقوى؟ ۹۲، أين التبي المصطفى؟ و ابن علي المرتضى؟ و ابن خديجة الغراء؟ و ابن فاطمة الكبرى؟ ۹۳، بأي أنت و أمي و نفسي لك الوفاء و الحمي؟ ۹۴، أين السادة المقربين ۹۵، أين النجباء الأكرمين؟ ۹۶، أين الهداة المهديين؟ ۹۷، أين الخيره المهديين؟ ۹۸، أين الفطرفة الأنجبين؟ ۹۹، أين الخصارمة المنتجبين؟ ۱۰۰، أين القمامة الأكرمين؟ ۱۰۱، أين الأطناب المطهرين؟ ۱۰۲، أين البدور المنيرة؟ ۱۰۳، أين السرج المضيئة؟ ۱۰۴، أين الشهب الناقية؟ ۱۰۵، أين التاجم الزاهرة؟ ۱۰۶، أين السبل الواضحة؟ ۱۰۷، أين الأعلام النايحة؟ ۱۰۸، أين العلوم الكاملة؟ ۱۰۹، أين السنن المشهورة؟ ۱۱۰، أين المعالم الماثورة؟ ۱۱۱، أين المعجزات الموجودة؟ ۱۱۲، أين الدلائل المشهودة؟ ۱۱۳، أين الصراط المستقيم؟ ۱۱۴، أين التبا العظيم؟ ۱۱۵،

يأين من هو في أم الكتاب لدى الله على حكيم ۱۱۶،

۱۲ أين الآيات و النبيات؟ ۱۱۷، أين الدلائل الظاهرات؟ ۱۱۸، أين البراهين الواضحات الباهرات؟ ۱۱۹، أين الحجج البالغات؟ ۱۲۰، أين النعم السابغات؟ ۱۲۱، أين طه و المحكمات؟ ۱۲۲، أين يس و الذاريات؟ ۱۲۳، أين الطور و العاديات؟ ۱۲۴، أين من دنى فتدلى فكان قاب قوسين أو أدنى، دنوا و افترباً من العلي الأعلى؟ ۱۲۵، ليت شعري أين استقرت بك النوى، بل أي أرض ثقلت أو ترى، أبرضوى أو غيرها أم ذى طوى؟ ۱۲۶، عزيز على أن أرى الخلق ولا ترى، ولا أسمع لك حسيماً ولا نجوى؟ ۱۲۷، عزيز على أن تحيط بك دوني البلوى، ولا ينالك متى ضجيج ولا شكوى؟ ۱۲۸، بنفسي أنت من متعب لم يخل منا ۱۲۹، بنفسي أنت من نازح ما نزع عنا ۱۳۰، بنفسي أنت أمينة شائقي يتمني من مؤمن و مؤمنة ذكرنا فحنا ۱۳۱، بنفسي أنت من عقيد عز لا يسامى؟ ۱۳۲، بنفسي أنت من أنبل مجد لا يجازى؟ ۱۳۳، بنفسي أنت من تباد نعم لا تضاهى؟ ۱۳۴، بنفسي أنت من نصيف شرف لا يساوى؟ ۱۳۵، إلى متى أحار فيك يا مولاي؟ ۱۳۶، و إلى متى، و أي خطاب أصف فيك؟ ۱۳۷، و أي نجوى؟ ۱۳۸، عزيز على أن أجاب دونك و أناغي؟ ۱۳۹، عزيز على أن أتيك و يخذلك الورى؟ ۱۴۰، عزيز على أن يجرى عليك دونهم ما جرى؟ ۱۴۱، هل من معين فاطيل معة العويل و البكاء؟ ۱۴۲، هل من جزوع فأساعد جرحه إذا خلا؟ ۱۴۳، هل فديت عين فسادتها عيني على القذى؟ ۱۴۴، هل إليك يابن أحمد سبيل فتلقى؟ ۱۴۵، هل يتميل يومنا منك بعده فتخطي؟ ۱۴۶، متى ترد مناهلك الروية فتروى؟ ۱۴۷، متى تنتفع من عذب مايك فقد طال الصدى؟ ۱۴۸، متى تغاديك و تراوحك فتتفر عينونا؟ ۱۴۹، متى ترانا و تراك و قد نشرنا لواء التصير ترى؟ ۱۵۰، أترانا تحفاً بك و أنت تام الملاء، و قد ملأت الأرض عدلاً؟ ۱۵۱، أذقت أعداءك هواناً و عقاباً؟ ۱۵۲، و أبرت المناة و جحده الحق، و قطعت دابر المتكبرين، و اجتننت أصول الظالمين؟ ۱۵۳، و نحن نقول الحمد لله رب العالمين؟ ۱۵۴، اللهم أنت كشاف الكرب و البلوى، و إليك أستعدي فعندك العدوى؟ ۱۵۵، و أنت رب الآخرة و الاولى؟ ۱۵۶، فاعب يا غيات المستغيثين عبديك المبتلى؟ ۱۵۷، و أره سيده؟ ۱۵۸، يا شديد القوى؟ ۱۵۹، و أزل عنه به الأسى و الجوى؟ ۱۶۰، و برد غليله؟ ۱۶۱، يا من على العرش استوى، و من إليه الرجعى و المنتهى؟ ۱۶۲، اللهم و نحن عبديك التائفون إلى وليك، المذكر بك و بنبيك؟ ۱۶۳، خلفته لنا عصمة و ملاذاً؟ ۱۶۴، و أقمته لنا قواماً و معاداً؟ ۱۶۵، و جعلته للمؤمنين منا إماماً؟ ۱۶۶، قبله منا تحية و سلاماً؟ ۱۶۷، و زدنا بذلك يا رب إكراماً؟ ۱۶۸، واجعل مستقره لنا مستقراً و مقاماً؟ ۱۶۹، و أتمم نعمتك بتقديمك إياه أمامنا؟ ۱۷۰، حتى نوردنا جناتك، و مرافقة الشهداء من خلصناك؟ ۱۷۱،

اللهم صل على حبيتك و ولي أمرك؟ ۱۷۲، صل على محمد جده و رسولك السيد الأكرم؟ ۱۷۳، و صل على أبيه السيد الأصغر، و حامل اللواء في المحشر، و ساقى أوليائه من نهر الكوثر، الأمير على ساير البشر، الذي من أمن به فقد ظفر و من لم يؤمن به فقد خطر و كفر؟ ۱۷۴، صلى الله عليه و على آخيه، و على نجليهما الميامين الغر، ما طلعت شمس و ما أضاء قمر؟ ۱۷۵، و عليجته الصديقة الكبرى، فاطمة بنت محمد المصطفى، و على من اضطلقت من إباه البررة، و عليه أفضل و أكمل و أتم و أدوم و أكثر و أوفر و أصح ما صليت على أحد من أصفيائك و خيرتك من خلفك؟ ۱۷۶، و صل عليه صلاة لا غاية لعددها، و لا نهاية لمددها، و لا نغاد لأمدها؟ ۱۷۷، اللهم و أقم به الحق؟ ۱۷۸، و ادخض به الباطل؟ ۱۷۹، و أدل به أوليائك؟ ۱۸۰، و أدل به أعداءك؟ ۱۸۱، و صل اللهم بيننا و بينه، و صلة تؤدى إلى مرافقه سلفه؟ ۱۸۲، واجعلنا ممن يأخذ بحجزتهم، و يمكت في ظلهم؟ ۱۸۳، و أعنا على تأدية حقوقه إليه، و الاجتهاد في طاعته؟ ۱۸۴، واجتنب مصيبيته؟ ۱۸۵، و امنن علينا برضاه، و هب لنا رافته و رحمته، و دعاه و خيرته؟ ۱۸۶، ما ننال به سعة من رحمته، و فوراً عندك؟ ۱۸۷،

﴿ وَاجْعَلْ صَلَاتِنَا بِهٖ مَقْبُولَةً ۱۸۸، وَ ذُنُوبِنَا بِهٖ مَغْفُورَةً ۱۸۹، وَ دُعَاءَنَا بِهٖ مُسْتَجَابًا ۱۹۰؛ وَاجْعَلْ أَرْزَاقَنَا بِهٖ مَبْسُوطَةً ۱۹۱، وَ هُمُومَنَا بِهٖ مَكْفِيَةً ۱۹۲، وَ حَوَائِجَنَا بِهٖ مَقْضِيَةً ۱۹۳، وَ أَقْبِلْ إِلَيْنَا بِوَجْهِكَ الْكَرِيمِ ۱۹۴، وَ أَقْبِلْ تَقَرُّبَنَا إِلَيْكَ ۱۹۵، وَ انظُرْ إِلَيْنَا نَظْرَةً رَحِيمَةً، نَسْتَكْمِلُ بِهَا الْكِرَامَةَ عِنْدَكَ ۱۹۶، ثُمَّ لَا تَصْرِفْهَا عَنَّا بِجُودِكَ ۱۹۷، وَ اسْقِنَا مِنْ حَوْضِ جَدِّهِ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ ۱۹۸، بِكَاسِهِ وَ يَدِيهِ رِيًّا رَوِيًّا، هَنِيئًا سَائِغًا، لَا ظَمًا بَعْدَهُ ۱۹۹، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ ۲۰۰.﴾

فرازهایی از دعای ندیه براساس آموزه‌ها	آموزه‌ها	موضوعها	عناصر تمدن‌ساز
<p>خداوندا حمد مخصوص توست ۵، و یکی را در کشتی(نجات) خود نشاندی و از هلاکت نجات دادی ۱۴، امید پاداش نیک برای آن هست ۵۷، کجاست آن دری که از طریق آن به خداوند راه یافته می‌شود ۸۳، کجاست آن مضطر و ناچاری که هرگاه دعا کند اجابت کند کی شود که بر چشمه‌های سیراب‌کننده‌ات ۱۴۷، کی شود که از آب زلال ظهور برخوردار شویم ۱۴۸، کی شود که هر بامداد به دیدارت مشرف شویم ۱۴۹، کی تو ما و ما تو را ببینیم ۱۵۰، آیا می‌شود که پیرامونت گرد آمده باشیم ۱۵۱، بارخدایا تو بر طرف‌کننده غم‌ها و بلاها هستی ۱۵۵، به درگاهت شکایت می‌آوریم که دادگری نزد توست ۱۵۵، و تویی پروردگار آخرت و دنیا ۱۵۶، ای فریادرس پناهندگان ۱۵۷، بنده کوچک مصیبت‌زده را دادرسی کن ۱۵۷، و آقایش را به او بنمایان ۱۵۸، و به ظهورش غم و اندوه و سوز دل را از این بنده ضعیف دورگردان ۱۶۰، و دل تفتیده را خنک فرما ۱۶۱، بار خدایا ما بندگان توایم که مشتاق ظهور ولایتیم ۱۶۳، و بیفزا گرمی داشتش را ۱۶۸، و قرار ده قرارگاه او را منزل ما ۱۶۹، و نعمتت را تمام کن به اینکه او را پیشمان آوری ۱۷۰، تا آنکه به بهشتهایت واردمان فرمایی و با شهیدان خالصت همنشین فرمایی ۱۷۱، خدایا با وجود آن حضرت حق را بپادار ۱۷۸، باطل را از میان بردار ۱۷۹، و دوستانت را به او به دولت برسان ۱۸۰، و دشمنانت را خوار گردان ۱۸۱، و قرارداده ما را جز کسانی‌که چنگ زنند به ... ۱۸۳، و ما را باری فرما تا حقوق او را ادا کرده ۱۸۴، و رأفت و مهر و دعای خیر ایشان را به ما موهبت فرما ۱۸۶، تا به وسیله آن به رحمت پهناور تو دست یابیم و نزد تو رستگار گردیم ۱۸۷، و به برکت او نماز ما را قبول فرما ۱۸۸، و به او گناهانمان را بیامرز و دعایمان را مستجاب کن ۱۸۹-۱۹۰، و روزیمان را فراخ گردان ۱۹۱، و هم و غم ما را چاره کن ۱۹۲، و حاجت‌هایمان را برآورده ساز ۱۹۳، و با رحمت خویش بر ما نظر افکن ۱۹۶.</p>	<p>۱-۱- توکل بر خدا</p>	<p>۱- ارزش‌های فردی</p>	<p>عناصر تفکر و فرهنگ</p>
<p>کسانی‌که برای خود و دینت خالص کردی ۷، ای فرزند اصیلتیرین و نجیب‌ترین ۹۶، ای زاده ماه‌های تابان ۱۰۳، جانم فدایت باد ای بسته به عزتی که هیچکس به آن نتواند رسید ۱۳۲، جانم فدایت ای صاحب ... ۱۳۳، جانم فدایت ای رمز شرافت که احدی با آن برابری نتواند کرد ۱۳۵، و ما بگوییم حمد مخصوص پروردگار جهانیان است ۱۵۴، تا آنکه به بهشتهایت واردمان فرمایی و با شهدای خالصت</p>	<p>۲-۱- اخلاص</p>		

<p>همنشین فرمایی ۱۷۱، و سیراب کننده دوستانش از حوض کوثر ۱۷۴، خداوندا بین ما و او پیوندی برقرار کن که به همنشینی پدارنش بینجامد ۱۸۲.</p>		
<p>ای فرزند طه و محکمت ۱۲۲، ای فرزند یس و ذاریات ۱۲۳، ای فرزند طور و عادیات ۱۲۴.</p>	<p>۱-۳-۱- ایس با وآن</p>	
<p>کجاست آن صاحب نیکی ۹۲، ای فرزند جوانمردان برگزیده ۱۰۱، و برگزیدگان از پدران نیکویش ۱۷۶، و با رحمت خویش بر ما نظر افکن ۱۹۷، و با وجه کریم خویش به ما توجه کن ۱۹۴، آنکه دیگر هرگز آنرا به جود و کرم خود از ما نگیر ۱۹۷.</p>	<p>۱-۴-۱- اخلاقی نیک</p>	
<p>و دانستی که بدان وفادار خواهند ماند ۸، که دینش را بر همه دینها چیره و آشکار سازی ۲۷، و تو اداکننده قرض من و تحقق بخش و عده-هایم می-باشی ۴۶، جز عده ای اندک از امت که به علت رعایت حق در موردشان وفادار ماندند ۵۵، و وعده خداوند حتمی است ۵۸، بسیار سخت است بر من که بر فراق بگریم و مردم تو را واگذارند ۱۴۰، کی تو ما را و ما تو را ببینیم ۱۵۰، و آقایش را به او بنمایان ۱۵۸، نعمت را بر ما تمام کن ۱۷۰، به اینکه او را پیش روی ما آوری ۱۷۰، تا آنکه به بهشت هایت واردمان فرما ۱۷۱، و با شهیدان خالص خود رفیق و همنشین نمایی ۱۷۱.</p>	<p>۱-۵- وفای به عهد</p>	
<p>پس از آنکه زهد ورزند ۸، بدرستی که خداوند رجس و پلیدی را از شما اهل بیت دور سازد ۳۰، و ایمان با گوشت و خون تو آمیخته ۴۵، کسی در نزدیکی به پیامبر از او مقدم تر نبود ۵۰، به منقبتی از مناقب او کسی دست نمی-یافت ۵۱، در راه خدا ملامت هیچ ملامت کننده ای در او اثر نگذاشت ۵۲، ای فرزند آقایان مقرب ۹۵، ای زاده هدایتگران راه یافته ۹۶، ای فرزند شریفترین مردمان ۹۹، ای زاده نیکوترین پاکان ۱۰۰، ای زاده ماههای تابان ۱۰۳، ای زاده چراغهای درخشان ۱۰۴، ای زاده شهباهای تابان ۱۰۵، ای زاده ستارگان فروزان ۱۰۶، ای فرزند راههای روشن به سوی خدا ۱۰۷، ای فرزند دلایل آشکار حق ۱۱۸، ای فرزند آن بزرگواری که آنقدر نزدیک شد به خداوند علی اعلی ... ۱۲۵، فدایت ای بسته به عزتی که هیچ کس به آن نمی رسد ۱۳۲، فدایت ای صاحب مجد و</p>	<p>۱-۶- تهنیت قیس</p>	

<p>شرف که همانندی ندارد ۱۳۳، فدایت کسی با تو برابری نتواند کرد ۱۳۵، و ما را یاری فرما تا حقوق او را ادا کرده ۱۸۴، و در اطاعتش اهتمام ورزیم ۱۸۴، و از نا فرمانیش اجتناب نماییم ۱۸۵، و ما را از حوض جدش پیامبر به جام او و به دست او سیراب گردان ۱۹۸.</p>			
<p>و ایشان را سبب‌هایی به سوی خویش قراردادی ۱۲، مگر اینکه کسی بخواهد پروردگارش راهی در پیش گیرد ۳۲، و شیعیان تو در بهشت بر منبرهایی از نور ۴۷، کجاست آن دری که از طریق آن به خداوند راه یافته می‌شود ۸۳، ای فرزند آقایان مقرب ۹۵، ای زاده هدایتگران راه یافته ۹۷، ای زاده ماه‌های تابان ۱۰۳، ای زاده چراغهای درخشان ۱۰۴، ای زاده شهابهای تابان ۱۰۵، ای زاده ستارگان فروزان ۱۰۶، ای فرزند راه‌های روشن به سوی خدا ۱۰۷، ای زاده علوم کامل ۱۰۹، ای فرزند آیات روشن پروردگار ۱۱۷، ای فرزند نعمت‌های تمام خداوند ۱۲۱، ای فرزند آن بزرگواری که آنقدر نزدیک شد به خداوند علی اعلی نزدیک شد ۱۲۵، فدایت ای بسته به عزتی که هیچ کس به آن نمی‌رسد ۱۳۲، فدایت ای صاحب مجد و شرف که همانندی ندارد ۱۳۳، فدایت که کسی با تو برابری نتواند ۱۳۴، و با شهیدان خالص خود رفیق و همنشین نمایی ۱۷۱، و نزد تو رستگار گردیم ۱۸۷، و تقرب ما را به سوی خود بپذیر ۱۹۵، تا با آن به کمال گرمی داشت تو راه بریم ۱۹۶، و ما را از حوض جدش سیراب گردان ۱۹۸.</p>	<p>۷-۱- کمال جویی</p>		
<p>جانم فدای تو ای آرزوی مشتاقان ۱۳۱، بسیار سخت است بر من که بر فراق بگریم و مردم تو را واگذارند ۱۴۰، سخت است که بر تو و نه بر دیگران بگذرد آنچه گذشت ۱۴۱، آیا این روز (تاریک غیبت) به فردای دیدار جمالت می‌رسد که ما بهره‌مند شویم ۱۴۶، کی شود سیراب شویم ۱۴۷، کی شود که تشنگیمان طولانی شود ۱۴۸، کی شود دیده‌هایمان روشن گردد ۱۴۹، کی تو ما را و ما تو را ببینیم ۱۵۰، و دعایمان را مستجاب کن ۱۹۰، و هم و غم ما را چاره کن ۱۹۲، و حاجت‌هایمان را بر آورده ساز ۱۹۳.</p>	<p>۸-۱- سعه صدر</p>		

<p>کسی در نزدیکی به پیامبر از او مقدم تر نبود ،۵۰، به منقبتی از مناقب او کسی دست نمی یافت ،۵۰، در راه خدا ملامت هیچ ملامت کننده ای در اواخر نداشت ،۵۲، ای زاده هدایتگران ره یافته ۹۷، ای فرزند شریف ترین مردمان ۹۹ ، ای زاده نیکوترین پاکان ۱۰۰، ای زاده ماه های تابان ،۱۰۳، ای زاده چراغهای درخشان ،۱۰۴، ای زاده شهابهای تابان ،۱۰۵، ای زاده ستارگان فروزان ،۱۰۶، ای فرزند راه های روشن به سوی خدا ،۱۰۷، ای فرزند آیات روشن پروردگار ،۱۱۷، ای فرزند دلایل آشکار حق ،۱۱۸، ای زاده برهان های واضح حیرت انگیز ،۱۱۹، ای فرزند آن بزرگواری که به خداوند علی اعلی نزدیک شد ،۱۲۵، فدایت ای صاحب مجد و شرف که همانندی ندارد ،۱۳۳، فدایت ای که کسی با تو برابری نتواند کرد ،۱۳۵، آیا کسی هست که مرا یاری دهد تا با او هم ناله شوم و مدتی طولانی باهم بگیریم ،۱۴۲، آیا زاری کننده ای وجود دارد که او را در حال تنهایی در زاری یاری دهم ،۱۴۳، آیا چشم متألم از فرط گریه ای هست که چشم من او را بر گریستن همراهی کند ،۱۴۴، کی شود دیده ایمان روشن گردد ،۱۴۹، و ما را از حوض جدش پیامبر به جام او و به دست او سیراب گردان چنانکه پس از آن تشنگی نباشد ،۱۹۸-۲۰۰.</p>	<p>۱-۱- خودسازی</p>		
<p>علم و حکمتش را در او به ودیعت سپرد ،۴۲، من شهر علم هستم و علی درب آن است ،۴۳، کجایند نشانه های دین و پایه های علم ،۶۵، ای فرزند نشانه های آشکار ،۱۰۸، ای فرزند آیات روشن پروردگار ،۱۱۷، ای فرزند دلایل آشکار حق ،۱۷۱، ای زاده برهانهای واضح حیرت انگیز ،۱۱۹، پس تحیت و سلام ما را به حضرتش برسان و بدینوسیله گرامی داشتت را نسبت به ما فزون فرما ،۱۶۸-۱۶۷، تا آنکه بر بهشت هایت واردمان فرمایی و با شهیدان خالص و برگزیده ات رفیق و همنشینی نمایی ،۱۷۱، و براو درود فرست درود فرستانی که شماره اش را پایان نباشد ،۱۷۷، و با رحمت خویش بر ما نظر افکن تا با آن به کمال گرامی داشت تو راه بریم ،۱۹۶.</p>	<p>۱-۲- خوددوری</p>	<p>۲- خوددوری</p>	
<p>ای علی اگر تو نبودی پس از من مومنین شناخته نمی شدند ،۴۸، و سرانجام کار با تقوا پیشگان است ،۵۷، ای فرزند نشانه های آشکار ،۱۰۸، ای فرزند آثار ثبت شده ،۱۱۱، ای فرزند معجزات موجود ،۱۱۲، ای زاده برهانهای واضح حیرت انگیز ،۱۱۹، ای فرزند نعمتهای تمام خداوند ،۱۲۱، جانم فدایت ای صاحب مجد و شرف که همانندی ندارد</p>	<p>۲-۲- هوشمندی و هوشیاری</p>		

<p>۱۳۳، جانم فدایت ای صاحب نعمت های دیرینه که نظیری برایش نیست ۱۳۴، جانم فدایت ای رمز شرافت که احدی با آن برابری نتواند کرد ۱۳۵، بار خدایا تو برطرف کننده غمها و بلاها هستی، به درگاهت شکایت می آوریم و تویی پروردگار آخرت و دنیا ۱۵۵-۱۵۶، او را برای نگهبانی و پاسداری آفریدی ۱۶۴، پس تحیت و سلام ما را به حضرتش برسان و بدینوسیله گرمی داشتت را نسبت به ما افزون فرما ۱۶۷، تا آنکه بر بهشت هایت واردمان فرمایی و با شهیدان خالص و برگزیده ات رفیق و همنشین نمایی ۱۷۱، و بر او حجتت درود فرست درود فرستادنی که زمانش هیچگاه سپری نگردد ۱۷۷-۱۷۶، و در اطاعتش اهتمام ورزیم و از نافرمانیش اجتناب نماییم ۱۸۴، و به برکت او نماز ما را قبول فرما ۱۸۸، و با رحمت خویش بر ما نظر افکن تا با آن به کمال گرمی داشتت تو راه ببریم ۱۹۶.</p>	
<p>و از برای هر کدام آیینی پدید آوردی جانشینانی را اختیار کردی ۱۹، نگویید چرا فرستاده هشدار دهنده ای به سوی ما نفرستادی ۲۰، چون دوران عمرش سپری شد ولی خودش علی را برای هدایتگری قرارداد ۳۴، ای علی اگر تو نبودی پس از من مومنین شناخته نمی شدند ۴۸، و سرانجام کار با تقوا پیشگان است ۵۷، کجاست صاحب روز پیروزی ۸۹، ای فرزند پیامبر آیا راهی به سوی تو هست که با تو ملاقاتی صورت گیرد ۱۴۵، آیا این روز (تاریک غیبت) به فردای دیدار جمالت می رسد که ما بهره مند شویم ۱۴۶، کی شود که بر چشمه های سیراب کننده ات بر آییم و سیراب گردیم ۱۴۷، کی شود که از آب زلال ظهور تو برخوردار شویم که تشنگیمان طولانی شده ۱۴۸، کی شود که هر بامداد و شامگاه به دیدارت مشرف شویم و دیده هایمان روشن گردد ۱۴۹، کی تو ما را و ما تو را ببینیم در حالی که پرچم پیروزی را برافراشته و آشکارا دیده شوی ۱۵۰، آیا می شود که پیرامونت گرد آمده باشیم و تو رهبری مردم را عهده دار شده باشی ۱۵۱، ای فریادرس پناهندگان بنده کوچک مصیبت زده ات را دادرسی کن ۱۵۷، و آقایش را به او بنمایان ۱۵۸، بار خدایا تو برطرف کننده غمها و بلاها هستی به درگاهت شکایت می آوریم که دادگری نزد توست ۱۵۵، و به ظهورش غمو اندوه و سوز دل را از این بنده ضعیف دور گردان ۱۶۰، و بازگشت همه به سوی اوست ۱۶۲، بار خدایا و ما بندگان توایم که مشتاق ظهور ولایت هستیم ۱۶۳، و پناهگاهمان قراردادی</p>	<p>۳-۲- آینده نگری و عقوبت اندیشی</p>

<p>۱۶۵، پس تحیت و سلام ما را به حضرتش برسان و بدینوسیله گرامی داشتت را نسبت به ما افزون فرما ۱۶۷- ۱۶۸، و قرارگاه او را جایگاه منزل ما قرارده ۱۶۹، و نعمتت را تمام کن به اینکه او را پیش روی ما آوری ۱۷۰، تا آنکه بر بهشت‌هایت واردمان فرمایی و با شهیدان همنشین نمایی ۱۷۱، خداوندا بین ما و او پیوندی برقرار کن که به همنشینی پدرانش (در بهشت) بینجامد ۱۸۲، و ما را از کسانی قرارده که به دامان آن چنگ زنند ۱۸۳، و در سایه آنان زیست کنند ۱۸۳، و ما را یاری فرما تا حقوق او را ادا کرده ۱۸۴، و در اطاعتش اهتمام ورزیم ۱۸۴-۱۸۵، و بر رضایت و خشنودی آن بزرگوار از ما برما منت گذار ۱۸۶، و نزد تو رستگار گردیم ۱۸۷، و به برکت او نماز ما را قبول فرما ۱۸۸، و گناهانمان را بیامرز ۱۸۹، و روزیمان را فراخ گردان ۱۹۱، و دعایمان را مستجاب کن ۱۹۰، و هم و غم ما را چاره کن ۱۹۲، حاجت‌هایمان را برآورده ساز ۱۹۳، و با رحمت خویش بر ما نظر افکن تا با آن به کمال گرامی داشت تو راه بریم ۱۹۶، آنکه دیگر هرگز آنرا به جود و کرم خود از ما نگیری ۱۹۷، و ما را از حوض جدش پیامبر به جام او به دست او سیراب گردان ۱۹۸-۱۹۹.</p>			
---	--	--	--

<p>و آن پس از این بود که جایگاه راستینی قرار دادی ۲۸، ای علی اگر تو نبودی پس از من مومنین شناخته نمی شدند ۴۸، ای فرزند پیامبر آیا راهی به سوی تو هست که با تو ملاقاتی صورت گیرد ۱۴۵، آیا این روز (تاریک غیبت) به فردای دیدار جمالت می رسد که ما بهره مند شویم ۱۴۶، کی شود که بر چشمه های سیراب کننده ات بر آییم و سیراب گردیم ۱۴۷، کی شود که از آب زلال ظهور تو برخوردار شویم که تشنگیمان طولانی شده ۱۴۸، کی شود که هر بامداد و شامگاه به دیدارت مشرف شویم و دیده هایمان روشن گردد ۱۴۹، کی تو ما را و ما تو را ببینیم درحالی که پرچم پیروزی را برافراشته و آشکارا دیده شوی ۱۵۰، آیا می شود که پیرامونت گرد آمده باشیم و تو رهبری مردم را عهده دار شده باشی ۱۵۱، ای فریادرس پناهندگان دادرسی کن و آقایش را به او بنمایان ۱۵۷-۱۵۸، و به ظهورش غم و اندوه و سوزدل را از این بنده ضعیف دور گردان ۱۶۰، و دل تفتیده ما را خنک فرما ۱۶۱، بار خدایا و ما بندگان توایم که مشتاق ظهور ولایت هستیم ۱۶۳، و برای مومنان او را به امامت منصوب فرمودی ۱۶۶، پس تحیت و سلام ما را به حضرتش برسان و بدینوسیله گرمی داشتت را نسبت به ما افزون فرما ۱۶۷-۱۶۸، و قرارگاه او را جایگاه و منزل ما قرارده ۱۶۹، و نعمت را تمام کن به اینکه او را پیش روی ما آوری ۱۷۰، تا آنکه بر بهشت هایت واردمان فرمایی ۱۷۱، و با شهیدان خالص و برگزیده ات رفیق و همنشین نمایی ۱۷۱، و بر او (حجتت) درود فرست درود فرستدنی که شماره اش را پایان نباشد ۱۷۲-۱۷۷، و امدادش خاتمه نپذیرد و زمانش هیچگاه سپری نگردد ۱۷۷، بار خدایا و به وجود آن حضرت حق را به پادار ۱۷۸، و باطل را از میان بردار ۱۷۹، و دوستانت را با او و به دولت و سلطنت برسان ۱۸۰، و دشمنانت را به او خوار گردان ۱۸۱، خداوندا بین ما و او پیوندی برقرار کن که به همنشینی پدرانش در بهشت بینجامد ۱۸۲، و ما را از کسانی قرارده که بر دامان آن چنگ زنند ۱۸۳، و در سایه آنان زیست کنند ۱۸۳، و ما را یاری فرما تا حقوق او را ادا کرده ۱۸۴، و در اطاعتش اهتمام ورزیم و از ۱۸۴، و از نافرمانیش اجتناب نمایم ۱۸۵، و بر رضایت و خشنودی آن بزرگوار از ما بر ما منت گذار ۱۸۶، و رأفت و مهر و دعا و خیر آن جناب را بما موهبت فرما و نزد تو رستگار گردیم ۱۸۷، و به برکت او نماز ما قبول فرما ۱۸۸، و گناهانمان</p>	<p>۴-۲ هدفمندی در زندگی</p>
---	-----------------------------

<p>بیامرز ۱۸۹، و روزیمان را فراخ گردان ۱۹۱، و دعایمان را مستجاب کن ۱۹۰، و هم و غم ما را چاره کن ۱۹۲، و حاجت هایمان را برآورده ساز ۱۹۳، با وجه کریم خویش به ما توجه کن ۱۹۴، و تقرب ما را به سوی خود بپذیر ۱۹۵، و با رحمت خویش بر ما نظر افکن تا با آن به کمال گرامی داشت تو راه بریم ۱۹۶، آنکه دیگر هرگز آنرا به جود و کرم خود از ما مگیر ۱۹۷، و ما را از حوض جدش پیامبر به جام او و به دست او سیراب گردان ۱۹۹-۱۹۸.</p>		
<p>و علم آنچه بود به او سپردی ۲۴، هر که حکمت می خواهد باید که از آن درب امام علی (ع) داخل شود ۴۳، کجایند نشانه های دین و پایه های علم ۶۱، ای زاده علوم کامل ۱۰۹، ای فرزند کسی که در علم حق نزد خداوند دارای برجسته ترین مقامها و حکمت های الهی است ۱۱۶.</p>	<p>۵-۲- علم و پیشرفت علمی</p>	
<p>کجاست آن حضرت بقیه الله ۶۶، کجاست برگزیده ی بعد از برگزیده ای دیگر ۶۱، کجایند خورشیدهای پرتوافکن ۶۲، کجایند ماههای درخشنده ۶۳، کجایند ستارگان تابناک ۶۴، کجایند نشانه های دین ۶۵، کجاست آن آماده شده برای برکندن دنباله ستمگران ۶۷، کجاست آن انتظار کشیده شده ۶۸، کجاست آن که برای زائل کردن ستم و تجاوز امید به اوست ۶۹، کجاست آنکه برای تجدید کردن واجبات و سنتها و ذخیره شود ۷۰، کو آن برگزیده</p>	<p>۱-۳- یاد امام عصر</p>	<p>۳- اندیشه های و نور</p>

<p>۷۱. کو آنکه آرزو به اوست ۷۲، کو آن زنده کننده ۷۳، کجاست درهم شکننده ۷۴، کجاست خراب کننده ۷۵، کجاست نابودکننده اهل فسق ۷۶، کجاست دورکنند شاخه های ... ۷۷، کجاست فانی کننده ۷۸، کجاست قطع کننده ریسمان دروغ و افتراء ۷۹، کجاست ریشه کن کننده اهل عناد و گمراهی و الحاد ۸۰، کجاست یاری دهنده دوستان ۸۱، کجاست متحدکننده کلمه بر مبنای تقوی ۸۲، کجاست آن دری که از طریق آن به خداوند راه یافته می شود ۸۳، کجاست آن وجه الله ۸۴، کجاست آن سبب پیوسته ۸۵، کجاست صاحب روز پیروزی ۸۶، کجاست آنکه پراکندگی صلاح و خشنودی را فراهم می-آورد ۸۷، کجاست آن طلب کننده خون پیامبران ۸۸، کجاست آن انتقام-گیرنده خون کشته شده کربلا ۸۹، کجاست آن پیروزمند بر هر تجاوز و تهمت زننده ۹۰، کجاست آن مضطر و ناچاری که هرگاه دعا کند اجابت کند ۹۱، کجاست آن صدرنشین جهانیان صاحب نیکی و تقوی ۹۲، ای فرزند شریفترین مردمان ۹۹، کجاست فرزند پیامبر مصطفی ۹۳، ای فرزند آقایان مقرب ۹۵، ای فرزند اصیلتترین ۹۶، ای زاده هدایتگران ۹۷، ای زاده برگزیدگان ۹۸، ای زاده ماههای تابان ۱۰۳، از زاده چراغهای درخشان ۱۰۴، ای زاده شهباهای تابان ۱۰۵، ای زاده ستارگان فروزان ۱۰۶، ای فرزند راههای روشن به سوی خدا ۱۰۷، ای فرزند نشانه های آشکار ۱۰۸، ای زاده علوم کامل ۱۰۹، ای زاده سنتهای مشهور ۱۱۰، ای فرزند آثار ثبت شده ۱۱۱، ای فرزند معجزات موجود ۱۱۲، ای فرزند رهنمایان مشهود خلق ۱۱۳، ای فرزند صراط مستقیم ۱۱۴، ای فرزند نبا عظیم ۱۱۵، ای فرزند کسی که در علم حق نزد خداوند ۱۱۶، ای فرزند آیات روشن پروردگار ۱۱۷، ای فرزند دلایل آشکار حق ۱۱۸، ای زاده برهانهای واضح حیرت انگیز ۱۱۹، ای فرزند حجت های بالغه ی الهی ۱۲۰، ای فرزند نعمت های تمام خداوند ۱۲۱، ای فرزند طه و محکمت ۱۲۲، ای فرزند یس و ذاریات ۱۲۳، ای فرزند طور و عادیات ۱۲۴، ای فرزند آن بزرگواری که ۱۲۵، ای کاش می دانستم که دوری تو را به کجا کشانده ۱۲۶، بسیار دشوار است بر من که همه خلق را ببینیم و تو دیده نشوی ۱۲۷، بسیار سخت است بر من که بلاها تو را بدون من احاطه کند ۱۲۸، جانم فدای تو باد ای پنهان شده ای که از ما دور نیستی ۱۲۹، جانم به قربانت ای دور از وطنی که از ما دور نشده ۱۳۰،</p>		
---	--	--

<p>جانم فدای تو باد ای آرزوی مشتاقان مورد تمنا ۱۳۱، ای بسته به عزتی که هیچکس به آن نتواند رسید ۱۳۲، جانم فدایت ای صاحب ۱۳۳، جانم به قربانت ای صاحب نعمتها ی ... ۱۳۴، جانم فدایت ای رمز شرافت ۱۳۵، ای مولایم تاکی در فراق ناله برگشتم ۱۳۶، با کدام گفتار و تو را بستانیم ۱۳۷، و چگونه با تو سخن بگوییم ۱۳۸، بسیار دشوار است پاسخ داده شم از غیر تو و هم سخن کردم ۱۳۹، بسیار سخت است بر فراق بگیریم ۱۴۰، بر من سخت است که بر تو بگذرد ۱۴۱، آیا کسی هست که مرا یاری دهد ۱۴۲، آیا زاری کننده ای وجود دارد تا... ۱۴۳، آیا چشم متألم از فرط گریه ای هست که ... ۱۴۴، ای فرزند پیامبر آیا راهی به سویت هست ۱۴۵، آیا این روز به دیدارت ... ۱۴۶، کی شود که بر چشمه های سیراب کننده است ۱۴۷، کی شود که از آب زلال ظهورت برخوردار شویم ۱۴۸، کی شود که هر بامداد به دیدارت مشرف شویم ۱۴۹، کی تو ما را و ما تو را ببینیم ۱۵۰، آیا می شود که پیرامونت گرد آمده باشیم و تو ۱۵۱، و آفایش را به او بنمایان ۱۵۸، و به ظهورش غم و اندوه دورگردان ۱۶۰، و بیفزا گرامی داشتش را ۱۶۸، و قرار داده قرارگاه او را منزل ما ۱۶۹، و نعمتت را تمام کن به اینکه او را پشیمان آوری ۱۷۰، خدایا درود بفرست بر حجتت و ولی امرت ۱۷۲، درود بفرست بر جدش ۱۷۳، درود بفرست بر پدرش ۱۷۴، و امیر بر تمامی انسانها کسی که هر که به او ایمان آورد پیروزمند شود ۱۷۴، و نیز بر جده اش صدیقه کبری ۱۷۵، درود بفرست بر او چنانکه شماره اش را پایان نباشد ۱۷۶، خدایا با وجود آن حضرت حق را به پادار ۱۷۸، و با وجود او باطل را از میان بردار ۱۷۹، و با وجود او دشمنان را به او خوار گردان ۱۸۱، خداوندا بین ما و او پیوندی برقرار کن ۱۸۲، و قرار ده ما را جز کسانی که چنگ زنند ۱۸۳، و ما را یاری فرما تا حقوق او را ادا کرده ۱۸۴-۱۸۵، و بر رضایت آن بزرگوار بر ما منت گذار ۱۸۶، و رأفت و مهر و دعا و خیر ایشان را بما موهبت فرما ۱۸۶، تا به وسیله آن برحمت پهنای تو دست یابیم ۱۸۷، و به برکت او نماز ما را قبول فرما ۱۸۸، و به برکت او دعایمان را مستجاب کن ۱۹۰، و ما را از حوض جدش پیامبر، به جام او و به دست او سیراب گردان ۱۹۸.</p>		
--	--	--

<p>هیچ معبود حقی جز او نیست ۲، پس از آنکه زهد ورزند ۸، و یکی را در کشتی نجات خود نشاندی و از هلاکت نجات دادی ۱۴، و دیگری را بدون پدر ایجاد نمودی ۱ تقوای حضرت مریم { ۱۸، و ایمان با گوشت و خون تو آمیخته ۴۵، در دین از او با سابقه تر نبود به منقبتی از مناقب او کسی دست نمی یافت ۵۲-۵۱، سرانجام کار با تقوا پیشگان است ۵۷، کجاست نابودکننده اهل فسق ۷۵، کجاست متحدکننده کلمه بر مبنای تقوی ۸۲، کجاست آن صدرنشین جهانیان صاحب نیکی و تقوا ۹۲، ای فرزند آقایان مقرب ۹۵، ای فرزند صراط مستقیم ۱۱۴، ای فرزند آن بزرگواری که آنقدر نزدیک شد به خداوند علی اعلی نزدیک شد ۱۲۵، جانم فدای تو باد ای آرزوی مشتاقان مورد تمنا ۱۳۱، جانم فدایت باد ای بسته به عزتی که هیچکس به آن نتواند رسید ۱۳۲، جانم فدایت ای صاحب ۱۳۳، جانم فدایت ای رمز شرافت که احدی با آن برابری نتواند کرد ۱۳۵، و سیرابکننده دوستانش از حوض کوثر ۱۷۴، کسی که هرکه به او ایمان آورد پیروزمند گردد ۱۷۴، خداوند بین ما و او پیوندی بر قرار کن که به همنشینی پدرانش بینجامد ۱۸۲، و ما را یاری فرما تا حقوق او را ادا کرده ۱۸۴، تا بوسیله آن برحمت پهناور تو دست یابیم و نزد تو رستگار گردیم ۱۸۷،</p>	<p>۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۰-۱۱-۱۲-۱۳-۱۴-۱۵-۱۶-۱۷-۱۸-۱۹-۲۰-۲۱-۲۲-۲۳-۲۴-۲۵-۲۶-۲۷-۲۸-۲۹-۳۰-۳۱-۳۲-۳۳-۳۴-۳۵-۳۶-۳۷-۳۸-۳۹-۴۰-۴۱-۴۲-۴۳-۴۴-۴۵-۴۶-۴۷-۴۸-۴۹-۵۰-۵۱-۵۲-۵۳-۵۴-۵۵-۵۶-۵۷-۵۸-۵۹-۶۰-۶۱-۶۲-۶۳-۶۴-۶۵-۶۶-۶۷-۶۸-۶۹-۷۰-۷۱-۷۲-۷۳-۷۴-۷۵-۷۶-۷۷-۷۸-۷۹-۸۰-۸۱-۸۲-۸۳-۸۴-۸۵-۸۶-۸۷-۸۸-۸۹-۹۰-۹۱-۹۲-۹۳-۹۴-۹۵-۹۶-۹۷-۹۸-۹۹-۱۰۰-۱۰۱-۱۰۲-۱۰۳-۱۰۴-۱۰۵-۱۰۶-۱۰۷-۱۰۸-۱۰۹-۱۱۰-۱۱۱-۱۱۲-۱۱۳-۱۱۴-۱۱۵-۱۱۶-۱۱۷-۱۱۸-۱۱۹-۱۲۰-۱۲۱-۱۲۲-۱۲۳-۱۲۴-۱۲۵-۱۲۶-۱۲۷-۱۲۸-۱۲۹-۱۳۰-۱۳۱-۱۳۲-۱۳۳-۱۳۴-۱۳۵-۱۳۶-۱۳۷-۱۳۸-۱۳۹-۱۴۰-۱۴۱-۱۴۲-۱۴۳-۱۴۴-۱۴۵-۱۴۶-۱۴۷-۱۴۸-۱۴۹-۱۵۰-۱۵۱-۱۵۲-۱۵۳-۱۵۴-۱۵۵-۱۵۶-۱۵۷-۱۵۸-۱۵۹-۱۶۰-۱۶۱-۱۶۲-۱۶۳-۱۶۴-۱۶۵-۱۶۶-۱۶۷-۱۶۸-۱۶۹-۱۷۰-۱۷۱-۱۷۲-۱۷۳-۱۷۴-۱۷۵-۱۷۶-۱۷۷-۱۷۸-۱۷۹-۱۸۰-۱۸۱-۱۸۲-۱۸۳-۱۸۴-۱۸۵-۱۸۶-۱۸۷-۱۸۸-۱۸۹-۱۹۰-۱۹۱-۱۹۲-۱۹۳-۱۹۴-۱۹۵-۱۹۶-۱۹۷-۱۹۸-۱۹۹-۲۰۰</p>	
<p>حمد و سپاس مخصوص خداوند است ۱، حمد او را سزااست ۳، حمد تورااست ۵، کجاست راه خداوند پس از راه دیگر ۶۱، کجاست خرابکننده ۷۵، کجاست ریشه کن- کننده اهل عناد و گمراهی و الحاد ۸۰، ای فرزند راههای روشن به سوی خدا ۱۰۷، ای فرزند آیات روشن پروردگار ۱۰۸، ای فرزند دلایل آشکار حق ۱۱۸، ای فرزند نعمت- های تمام خداوند ۱۲۱، ای فرزند طه و محکمت ۱۲۲، ای فرزند یس و ذاریات ۱۲۳، ای فرزند طور و عادیات ۱۲۴، ای فرزند بزرگواری که به خداوند علی اعلی نزدیک شد ۱۲۵، و ما بگوییم حمد مخصوص پروردگار جهانیان است ۱۵۴، بار خدایا تو برطرفکننده غمها و بلاها هستی ۱۵۵، به درگاهت شکایت می آوریم که دادگری نزد توست ۱۵۶، و تویی پروردگار آخرت و دنیا ۱۵۶، ای فریادرس پناهندگان ۱۵۷، بنده کوچک مصیبت زده را دادرسی کن ۱۵۲، و آقایش را به او بنمایان ۱۵۸، و به ظهورش غم و اندوه و سوز دل را از این بنده ضعیف دورگردان ۱۶۰، و دل تفتیده را خنک فرما ای آنکه بر عرش استوار بوده ۱۶۱-۱۶۲،</p>	<p>۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۰-۱۱-۱۲-۱۳-۱۴-۱۵-۱۶-۱۷-۱۸-۱۹-۲۰-۲۱-۲۲-۲۳-۲۴-۲۵-۲۶-۲۷-۲۸-۲۹-۳۰-۳۱-۳۲-۳۳-۳۴-۳۵-۳۶-۳۷-۳۸-۳۹-۴۰-۴۱-۴۲-۴۳-۴۴-۴۵-۴۶-۴۷-۴۸-۴۹-۵۰-۵۱-۵۲-۵۳-۵۴-۵۵-۵۶-۵۷-۵۸-۵۹-۶۰-۶۱-۶۲-۶۳-۶۴-۶۵-۶۶-۶۷-۶۸-۶۹-۷۰-۷۱-۷۲-۷۳-۷۴-۷۵-۷۶-۷۷-۷۸-۷۹-۸۰-۸۱-۸۲-۸۳-۸۴-۸۵-۸۶-۸۷-۸۸-۸۹-۹۰-۹۱-۹۲-۹۳-۹۴-۹۵-۹۶-۹۷-۹۸-۹۹-۱۰۰-۱۰۱-۱۰۲-۱۰۳-۱۰۴-۱۰۵-۱۰۶-۱۰۷-۱۰۸-۱۰۹-۱۱۰-۱۱۱-۱۱۲-۱۱۳-۱۱۴-۱۱۵-۱۱۶-۱۱۷-۱۱۸-۱۱۹-۱۲۰-۱۲۱-۱۲۲-۱۲۳-۱۲۴-۱۲۵-۱۲۶-۱۲۷-۱۲۸-۱۲۹-۱۳۰-۱۳۱-۱۳۲-۱۳۳-۱۳۴-۱۳۵-۱۳۶-۱۳۷-۱۳۸-۱۳۹-۱۴۰-۱۴۱-۱۴۲-۱۴۳-۱۴۴-۱۴۵-۱۴۶-۱۴۷-۱۴۸-۱۴۹-۱۵۰-۱۵۱-۱۵۲-۱۵۳-۱۵۴-۱۵۵-۱۵۶-۱۵۷-۱۵۸-۱۵۹-۱۶۰-۱۶۱-۱۶۲-۱۶۳-۱۶۴-۱۶۵-۱۶۶-۱۶۷-۱۶۸-۱۶۹-۱۷۰-۱۷۱-۱۷۲-۱۷۳-۱۷۴-۱۷۵-۱۷۶-۱۷۷-۱۷۸-۱۷۹-۱۸۰-۱۸۱-۱۸۲-۱۸۳-۱۸۴-۱۸۵-۱۸۶-۱۸۷-۱۸۸-۱۸۹-۱۹۰-۱۹۱-۱۹۲-۱۹۳-۱۹۴-۱۹۵-۱۹۶-۱۹۷-۱۹۸-۱۹۹-۲۰۰</p>	

<p>بازگشت همه به سوی اوست ۱۶۲، بار خدایا و ما بندگان توایم که ۱۶۳، او را برای نگهبانی و پاسداری آفریدی ۱۶۴، و قوام و پناهگاهمان قرار دادی ۱۶۵، پس تهیّت و سلام مرا برسان به او ۱۶۶، و بیفزا گرامی داشتن را ۱۶۸، و قرار ده قرارگاهگاه او را منزل ما ۱۶۹، و نعمت را تمام کن به اینکه او را پیشیمان آوری ۱۷۰، تا آنکه به بهشت- هایت واردمان فرمایی ۱۷۱، خدایا درود بفرست بر حجت ۱۷۲، درود بفرست بر جدش ۱۷۳، درود بفرست بر پدرش ۱۷۴، خداوندا بر پیامبر و برادرش درود فرست ۱۷۵، خداوندا و نیز بر جدهاش صدیقه کبری درود فرست ۱۷۶، درود بفرست بر او چنانکه ۱۷۷، خدایا با وجود آن حضرت حق را بپادار ۱۷۸، و باطل را از میان بردار ۱۷۹، و(خدایا) دشمنان را خوارگردان ۱۸۱، و قرار ده مارا جز کسانی که چنگ زنند ۱۸۳، و ما را یاری فرما تا حقوق او را ادا کرده ۱۸۳، و بر رضایت آن بزرگوار بر ما منت گذار ۱۸۶، و رأفت و مهر و دعا و خیر ایشان را بما موهبت فرما ۱۸۶، تا بوسیله آن برحمت پهناور تو دست یابیم و نزد تو رستگار گردیم ۱۸۷، خداوندا به برکت او نماز ما را قبول فرما ۱۸۸، گناهانمان را بیامرز ۱۸۹، و دعایمان را مستجاب کن ۱۹۰، و روزیمان را فراخ گردان ۱۹۱، و همّ و غمّ ما را چاره کن ۱۹۲، و حاجت هایمان را برآورده ساز ۱۹۳، خداوندا با وجه کریم خویش بما توجه کن ۱۹۴، و تقرب ما را به سوی خود بپذیر ۱۹۵، و با رحمت خویش بر ما نظر افکن ۱۹۶، آنکه دیگر هرگز آنرا به جود و کرم خود ای خدای مهربان از ما مگیر ۱۹۷، و ما را از حوض جدش سیراب گردان ای مهربان مهربانان ۱۹۸-۱۹۹-۲۰۰.</p>			
<p>اللهم: خداوندا حمد تو راست ۵، و از تو زبانی راستین درخواست کرد خواهش او را اجابت کردی ۱۶، بار الها دوست بدار هرکه از او پیروی کند ۳۶، کجاست آن مضطر و ناچاری که هرگاه دعا کند اجابت کند ۹۱، ای فرزند اصیلتترین ۹۶، ای زاده هدایتگران ۹۷، ای زاده برگزیدگان ۹۸، کی شود که برچشمه های سیراب کننده ات ۱۴۷، کی شود که از آب زلال ظهورت برخوردار شویم ۱۴۰، کی شود که هر بامداد به دیدارت مشرف شویم ۱۴۹، کی تو ما را و ما تو را ببینیم ۱۵۰، بار خدایا تو برطرف کننده غمها و بلاها هستی ۱۵۵، ای فریادرس پناهندگان ۱۵۷، بنده کوچک مصیبت زده را دادرسی کن ۱۵۷، و آقایش را به او بنمایان ۱۵۸، و دل تفتیده را خنک فرما ۱۶۱، بار خدایا و</p>	۴-۳۵		

<p>ما بندگان توایم که مشتاق ظهور ولایتیم ۱۶۳، و قوام و پناهگاهمان قراردادی ۱۶۵، و قرار دادی او را امامم ۱۶۶، پس تحیت و سلام ما را برسان به او ۱۶۷، و بیفزا گرامی داشتش را ۱۶۸، و قرار ده قرارگاه او را منزل ما ۱۶۹، و نعمتت را تمام کن به اینکه او را پشیمان آوردی ۱۷۰، تا آنکه به بهشت‌هایت واردمان فرمایی و با شهیدان خالص همنشین سازی ۱۷۱، خدایا درود بفرست بر حجتت و ولی امرت ۱۷۲، درود بفرست بر جدش ۱۷۳، درود بفرست بر پدرش ۱۷۴، خداوندا بر پیامبر و برادرش درود بفرست ۱۷۵، و نیز بر جده‌اش صدیقه کبری درود بفرست ۱۷۶، درود بفرست بر او و چنانکه شماره‌اش را پایان نباشد ۱۷۷، خدایا با وجود آن حضرت حق را ببادار ۱۷۸، و باطل را از میان بردار ۱۷۹، و دشمنانت را خوار گردان ۱۸۱، خداوندا بین ما و او پیوندی برقرار کن که ۱۸۲، و قرارده ما را جز کسانی که چنگ زند به ... ۱۸۳، و ما را یاری فرما تا حقوق او را ادا کرده‌اند ۱۸۴، و بر رضایت آن بزرگوار بر ما منت گذار ۱۸۶، و رأفت و مهر و دعا و خیرایشان را بما موهبت فرما ۱۸۶، تا به وسیله آن برحمت پهناور تو دست یابیم ۱۸۷، و نزد تو رستگار گردیم ۱۸۷، و به برکت او نماز ما را قبول فرما ۱۸۸، و دعایمان را مستجاب کن و گناهانمان را بیامرزد ۱۸۹-۱۹۰، و روزیمان را فراخ گردان ۱۹۱، و هم و غم ما را چاره کن ۱۹۲، و حاجت‌هایمان را برآورده ساز ۱۹۳ با وجه کریم خویش خداوندا بما توجه کن ۱۹۴، و تقرب ما را به سوی خود بپذیر ۱۹۵، و با رحمت خویش بر ما نظر افکن ۱۹۶، آنکه دیگر آنرا به جود و کرم خود از ما مگیر ۱۹۷، و ما را از حوض جدش پیامبر، به جام او و به دست او سیراب گردان ۱۹۸،</p>	
<p>و به علم خود یاریشان فرمودی ۱۱، در آنست نشانه‌ای روشن ۲۹، علم و حکمتش را در او به ودیعت سپردی ۴۲، من شهر علم هستم و علی درب آنست ۴۳، ای فرزند نشانه‌های آشکار ۱۰۸، ای فرزند آثار ثبت شده ۱۱۱، ای فرزند معجزات موجود ۱۱۲، ای فرزند آیات روشن پروردگار ۱۱۷، ای فرزند دلایل آشکار حق ۱۱۸، ای زاده برهانهای واضح حیرت‌انگیز ۱۱۹، ای فرزند نعمت‌های تمام خداوند ۱۲۱، ای بسته به عزتی که هیچکس به آن نتواند رسید ۱۳۲، ای صاحب نعمت‌های دیرینه که نظیرش برایش نیست ۱۳۴، جانم فدایت ای رمز شرافت که احدی با آن برابری نتواند کرد ۱۳۵، آیا می‌شود که پیرامونت گرد آمده</p>	<p>۵-۲-حیرت و شگفتی</p>

<p>باشیم و تو رهبری مردم را عهده در شده باشی در ۱۵۱، به درگاہت شکایت می آوریم که دادگری نزد توست و تویی پروردگار آخرت و دنیا ۱۵۶، و به ظهورش غم و اندوه و سوز دل را از این بنده ضعیف دورگردان ای آنکه بر عرش استوار بوده و بازگشت همه به سوی اوست ۱۶۰-۱۶۲، بار خدایا و ما بندگان توایم آنکه یاد آور تو و پیامبر توست ۱۶۳، او را برای نگهبانی و پاسداری آفریدی ۱۶۴، و پناهگاهمان قراردادی ۱۶۵، و برای مومنان او را بر امامت منصوب فرمودی ۱۶۶، و دوستانت را به او به دوست و سلطنت برسان ۱۸۰، و دشمنانت را به او خوار گردان ۱۸۱، و در اطاعتش اهتمام ورزیم و از نافرمانیش اجتناب نماییم ۱۸۴-۱۸۵.</p>			
<p>بر آنچه حکم تو در مورد اولیائت جاری شد ۶، و یکی را در کشتی نجات خود نشاندی و از هلاکت نجات دادی (مطیع بودن حضرت نوح) ۱۴، هرکسی را من مولی اویم علی مولایم اوست ۳۵، بار الهی دوست بدار هرکه از او پیروی کند ۴۶، هرکس که من پیامبر او هستم علی امیر او می- باشد ۳۷، فرمان پیامبر (ص) در مورد هدایتگران پی در پی اطاعت نگرددید ۵۴، پس ایشان این شرط را پذیرفته اند ۸۱.</p>	<p>۴-۳- اطاعت از خدا و اولیاء او</p>		

